પાંચમા ધોરણ માટે.

આપોઆપ બુદ્ધિ ખીલવવાનું સાધન

મુખગણિત શિક્ષક.

ભાગ ૬.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

"ભૂગોળ શિક્ષક" "કિંડરગાર્ટન શિક્ષક" વગેરેના કર્તા.

[કિંમત રૂ. ૦-૨-૬]

શાહપોર-સુરત.

દેશી રાજ્યોમાં ટેક્સ્ટ બુક્સ, ઈનામ અને લાયબ્રેરી માટે મંજુર થએલો અને કેળવણીખાતાના અધિકારી સાહેબો તેમજ વિદ્વાન સદ્‌ગૃહસ્થોના ઉત્તમ સર્ટિફિકેટ પામેલો.

પાંચમા ધોરણનો

મુખગણિત શિક્ષક. ભાગ ૬.

૮ના ગુણોત્તરની સંપૂર્ણ નોંધ સાથે તમામ ગુણોત્તરનાં લેખાં ફક્ત ત્રણજ રીતથી ગણી શકાય એવી નવીન સરળ યુક્તિવાળો.

રચનાર—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

"ડિકટેશન શિક્ષક" વગેરેના કર્તા.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર—સુરત.

આવૃત્તિ ૩જી. પ્રત ૧૧૦૦.

સુરત ચૌટાના પુલપર ટાંકી પાસે આવેલા "શંકર" પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમે છાપ્યો.

સંવત ૧૯૭૪.] કિંમત રૂ. ૦—૨—૬. [સને ૧૯૧૮.

"ડિક્ટેશન શિક્ષક" માટે અભિપ્રાય.

રા. સા. ગણપતરામ અનુપરામ ત્રવાડી.
રાજકોટ મેલ ટ્રેનિંગ કોલેજના
માજિ પ્રિન્સિપાલ સાહેબ.

તા. ૨૮-૯-૧૯૧૭ના પત્રમાં લખે છે કે:—

સલામ—તમારા તરફથી અવલોકનાર્થે "ડિક્ટેશન શિક્ષક" ભાગ ૧, ૨ નામનાં બે નાનાં પણ ઉપયોગી પુસ્તકો મળ્યાં. તે જોતાં જણાય છે કે તમારો આ શ્રમ બાળકો, શિક્ષકો અને કેટલેક દરજ્જે લેખકોને પણ અત્યંત ઉપયોગી થઈ પડશે. આ પુસ્તકોનો ઉપયોગ કરવાથી બાળકોને ઘણી ઓછી મહેનતે જોડણીનું સારૂં અને ચોક્કસ જ્ઞાન થશે. તમોએ વાચનમાળામાંથી ઘણાખરા મુશ્કેલીવાળા શબ્દો તારવ્યા છે, અને તેને વિવિધ રીતે ગોઠવી શિખનાર, શિખવનાર ઉભયને સરળતા કરી આપી છે.

વળી સારા કાગળ, મોટા ટાઈપ અને શબ્દોના છુટા-પણાને લીધે એ પુસ્તકો આંખને આકર્ષક થાય તેવાં છે.

એકંદરે મારા ધારવા પ્રમાણે તમારાં પુસ્તકો શ્રુત-લેખનના શિક્ષણમાં મદદગાર થઈ પડશે, તેથી કેળવણીની દૃષ્ટિએ જોતાં તેને ટેક્સ્ટ બુક્સ તરીકે સ્વીકારી શકાય તેવાં છે. લેખ.

ત્રીજી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

ટુંક મુદતમાં બીજી આવૃત્તિ ખપી જવાથી એ કૃતિ સર્વ માન્ય થઈ પડી છે, એમ જણાતા આ ત્રીજી આવૃત્તિ બહાર પાડી છે. આશા છે કે, વધારે ફળપ્રદ થઈ પડશે.

પહેલી આવૃત્તિને માટે કેળવણીખાતાના અધિકારી સાહેબોએ અને વિદ્વાન સદ્‌ગૃહસ્થોએ પોતાના અભિપ્રાયો મોકલેલા તેમનો તેમજ જે જે દેશી રાજ્યોએ મંજુર કરેલા છે તેમનો ખરા અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનવાની તક લઉં છું.

ગોપીપોર—સુરત. | લિ૦ સેવક,
છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
તા૦ ૨૮-૫-૧૮. | "ડિક્ટેશન શિક્ષક" વગેરેના કર્તા.

પ્રસ્તાવના.

પાંચમા ધોરણમાં—૮, ૧૦, ૧૬, ૩૨, ૬૪, ૨૪૦, ૨૫૬ અને ૩૨૦. એ આઠ ગુણોત્તરોનો ઉપયોગ થાય એવાં લેખાં શીખવવાનું નવા મુખગણિતના વિષયના અભ્યાસક્રમમાં સરકારી કેળવણીખાતાએ ઠરાવ્યું છે. એ બીના લક્ષમાં રાખી શિક્ષક બધુંઓ અને વિદ્યાર્થીઓને માર્ગદર્શક થઈ પડે તેટલું જરૂર પુરતું વિવેચન આ બુકમાં આપવા આવ્યું છે.

ચોથા ધોરણના દસ ગુણોત્તરોના સંબંધપૂર્વક ત્રણ જથા પાડી તેનું ક્રમિક સ્પષ્ટીકરણ જેમ તે ધોરણની બુકમાં આપ્યું છે. તેજ પ્રમાણે ઉપરના આઠ ગુણોત્તરોના ૮, ૧૬, ૩૨, ૬૪, ૨૫૬ અને ૧૦, ૨૪૦, ૩૨૦, એવા બે જથા પાડયા છે. એ ક્રમ પ્રમાણે શીખવવાથી દરેક નવું ગુણોત્તર શીખવતી વખતે તેની પહેલાંનું ગુણોત્તર સહાયકારી પાઠ તરીકે શિક્ષકને શિક્ષણ તત્ત્વમાં બહુ સહાય

કરે છે, એટલુંજ નહિ પણ શિષ્યોને કુંચીઓ સ્મરણમાં રાખી તેનો તાત્કાલિક ઉદ્દ્બોધ થવામાં અને નવી કુંચી પોતાની મેળે ઉપજાવી લેવામાં અમૂલ્ય મદદ કરે છે, એ અનુભવ સિદ્ધ છે.

જુદાં જુદાં ગુણોત્તરના હિસાબો છોડાવવાની જુદી જુદી રીતો હોઇ શકે એ સ્પષ્ટ છે, છતાં ચોથા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક"માં આપી છે તેજ પ્રમાણે **તમામ ગુણોત્તરના હિસાબ ફક્ત ત્રણજ રીતથી ગણી શકાય એવી નવીન સરળ યુક્તિઓનું** પ્રકરણ આ બુકમાં પણ આપ્યું છે. એ પ્રકરણ એ બાબતમાં સતત્ વિચાર અને અનુભવના પરિણામે ચોથા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક"માં દર્શાવેલી રીતો કરતાં વધારે સરળ રીતોવાળું બનાવ્યું છે. આશા છે કે "એક કાંકરે અનેક પક્ષીઓ પડે" તેમ આમાં દર્શાવેલી ત્રણ સરળ રીતિઓથી તમામ હિસાબો સહજમાં છોડાવી શકાશે.

મારા **"મુખગણિત શિક્ષક"ની તમામ** બુકો ઉપરથી શિક્ષકોએ જાણી લીધું હશેજ કે જુનાં ધોરણોમાં લેખાંનો વિષય શીખવાતો હતો, તે નીકળી ગયો નથી; પરંતુ તેનો સમાસ મુખગણિતમાં થઇ ગયો છે. ફેર માત્ર એટલોજ કે પ્રથમ એકજ પરિમાણની સઘળી રીતોનાં લેખાં એક જથે શીખવતાં હતાં તેને બદલે હવે તે રીતો જુદાં જુદાં ગુણોત્તરોમાં વહેંચાઇ ગઇ છે, તેમજ એકજ ગુણોત્તરને અંગે અનેક પરિમાણોનાં લેખાં શીખવવાનું ઠર્યું છે.

એક વાત સ્પષ્ટ કરવાની જરૂર છે કે **"अति सर्वत्र वर्जयेत्"** **"દરેક બાબતમાં મધ્યમસર રહેવું"** એ ઉક્તિઓ જેમ દુનિયાના બધા વ્યવહારમાં લાભકારક છે, તેજ પ્રમાણે શિક્ષણ શૈલીમાં પણ [illegible]રકજ છે; **અર્થાત્ અતિશય ઝીણી ઝીણી ગુંચવણ**

ભરેલી અને સમજણ વગરની ગોખણીઆ કુંચીઓ આપવી એ જેટલે દરજ્જે હાનિકર્તા છે, તેટલેજ દરજ્જે બીલકુલ કુંચીઓ નજ આપવી તે પણ હાનિકર્તાજ છે. જો બીલકુલ કુંચીઓ યા સામાન્ય નિયમો તારવી કઢાવવામાં ન આવે તો શિક્ષણ ફક્ત વિગતોપરજ આધાર રાખનારૂં થઈ પડે, અને તેવું શિક્ષણ વિસ્મૃત થતાં વાર લાગેજ નહિ; એ નિર્વિવાદ છે. માટે શિક્ષણ વિગત અને સિદ્ધાંત એ બંનેપર આધાર રાખનારૂં હોવું જોઈએ એમ હોય ત્યારેજ તે ફળપ્રદ નીવડે છે, એ વાત સિદ્ધ છે. આપણા સૂત્ર ગ્રંથો એ વિસ્મૃત બીના ટુંકામાં યાદ રાખવાની સરળ યુક્તિઓ નહિ તો બીજું શું છે? એવી યુક્તિ દરેક વિષયના શિક્ષણમાં છેજ અને હોવી પણ જોઈએ. આવા હેતુથી મારા ચોથા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક" ની બુકનું અવલોકન કરતાં પ્રે. રા. ટ્રેનિંગ કોલેજના માજિ પ્રિન્સિપાલ રા. બ. કમળાશંકર પ્રાણશંકર ત્રિવેદી સાહેબ લખે છે કે "કુંચીઓ જેમ બને તેમ થોડી ને બરાબર સમજણ પડે ને બાળકને ત્રાસ ન આપે એવીજ હોવી જોઈએ;" તેજ પ્રમાણે આ બુકમાં પણ મેં એ નિયમ જાળવ્યો છે.

છેવટે મારા ચોથા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક" માટે કેળવણીખાતાના અધિકારીઓએ અને બીજા અનેક વિદ્વાન સદ્ગૃહસ્થોએ પોતાનો ઉત્તમ અભિપ્રાય આપી સંતોષ બતાવી મને આભારી કીધો છે. તેજ પ્રમાણે તેઓ સાહેબોને અને આ વિષયમાં રસ લેનાર બીજા ગૃહસ્થોને આ રચના પણ હૃદયંગમ થશે એવી આશા છે. એજ અરજ. તા. ૫–૭–૧૯૧૪.

શાહપોર, સુરત.

લિ૦ સેવક,
છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પ્રકરણ ૧.

મનોયત્ન.

નીચેની સંખ્યાના જુમ્લાસ્તર કાઢો.

રૂપીઓ : બે આની	રૂપીઓ : ૩ પાઇ	આનો : ૨ ઉપઆના
રૂપીઓ :૧૨॥ દોકડા	રૂપીઓ :૨૫ બદામ	આનો :૧૨॥ બદામ
રૂપીઓ :૧૦ સુ૦ પૈસા	રૂપીઓ : ૪ ઉપઆના	આનો :૧૦ બદામ
રૂપીઓ :૧૦ દોકડા	રૂપીઓ : ૨ પાઈ	આનો :૦॥ સુ૦ પૈસો
રૂપીઓ : ૮ સુ૦ પૈસા	રૂપીઓ : ૧ દોકડો	આનો : ૧ પાઇ
રૂપીઓ :૧૬ પાઇ	રૂપીઓ : ૫/૬ દોકડા	આનો : ૧ ઉપઆનો
રૂપીઓ : ૧ આનો	રૂપીઓ : ૨/૩ સુ૦ પૈસા	આનો : ૬। બદામ
રૂપીઓ : ૬। દોકડા	રૂપીઓ :૭/૧૬ આના	આનો : ૫ બદામ
રૂપીઓ : ૫ સુ૦ પૈસા	રૂપીઓ :૫/૧૬ દોકડા	આનો : ૦। સુ૦ પૈસો
રૂપીઓ : ૫ દોકડા	રૂપીઓ : ૧/૩ સુ૦પૈસા	આનો : ૦॥ પાઇ
રૂપીઓ : ૪ સુ૦ પૈસા	રૂપીઓ :૧/૧૬ આના	આનો : ૮/૧૫ ઉપઆના
રૂપીઓ : ૮ પાઇ	રૂપીઓ : ૮/૯ પાઇ	આનો . ૧૦/૩ બદામ
રૂપીઓ :૮/૧૫ આના	રૂપીઓ : ૧ ઉપઆનો	આનો : ૦॥ ઉપઆ..
રૂપીઓ :૬/૩ સુ૦ પૈસા	રૂપીઓ : ૦॥। પાઇ	આનો : ૨॥ બદામ
રૂપીઓ :૧૦/૩ દોકડા	રૂપીઓ . ૫ બદામ	આનો : ૦। પાઇ
રૂપીઓ : ૬ પાઈ	રૂપીઓ :૦। સુ૦ પૈસો	આનો : ૦। ઉપઆને
રૂપીઓ : ૨॥ દોકડા	રૂપીઓ :૨/૪૫ આના	આનો :૨૫ વીસવાસા
રૂપીઓ : ૨ સુ૦ પૈસા	રૂપીઓ : ૨/૧૩ સુ૦ પૈસા	આનો : ૩/૭ પાઇ
રૂપીઓ : ૪ પાઇ	રૂપીઓ :૧ ૧/૨ દોકડા	આનો : ૧ બદામ
રૂપીઓ . ૧ પૈસા	આનો : ૧ અધેલા	આનો : ૧/૩ બદામ

૮] ત્રીજા ધોરણનો "મુખગણિત શિક્ષક" પોણા બે આના.

આનો : ૨/૧૫ ઉપઆના
આનો : ૫/૧૬ બદામ
આનો : ૧/૧૫ ઉપઆનો
આનો : ૧ ઉ૦ઉ૦આનો
આનો : ૫ વીસવાસી
આનો : ૨/૪૫ ઉપઆના
આનો : ૫/૧૮ બદામ
પૈંડ : ૨॥ શિલિંગ
પૈંડ : ૨ શિલિંગ
પૈંડ : ૧ શિ. ૮ પેન્સ
પૈંડ : ૧॥ શિલિંગ
પૈંડ : ૧ શિલિંગ
પૈંડ : ૧૦ પેન્સ
પૈંડ : ૮ પેન્સ
પૈંડ : ૭॥ પેન્સ
પૈંડ : ૬ પેન્સ
પૈંડ : ૫ પેન્સ
પૈંડ : ૩॥ પેન્સ
પૈંડ : ૨॥ પેન્સ
પૈંડ : ૧૨/૫ પેન્સ
પૈંડ : ૨ પેન્સ
પૈંડ : ૧ પેની
પૈંડ : ૩॥ ફાર્થિંગ

પૈંડ : ૦॥ પેની
પૈંડ : ૬/૩ ફાર્થિંગ
શિલિંગ : ૧॥ પેન્સ
શિલિંગ : ૬/૫ પેન્સ
શિલિંગ : ૧ પેની
શિલિંગ : ૦॥ પેની
શિલિંગ : ૩/૫ પેની
શિલિંગ : ૨ ફાર્થિંગ
શિલિંગ : ૨/૫ પેની
શિલિંગ : ૧॥ ફાર્થિંગ
શિલિંગ : ૩/૧૦ પેની
શિલિંગ : ૧ ફાર્થિંગ
શિલિંગ : ૦॥ ફાર્થિંગ
શિલિંગ : ૦॥ ફાર્થિંગ
શિલિંગ : ૩/૩૫ પેની
શિલિંગ : ૧/૧૦ પેની
શિલિંગ : ૧/૩૦ પેની
શિલિંગ : ૩/૧૬ ફાર્થિંગ
શિલિંગ : ૩/૮૦ પેની
શિલિંગ : ૧/૩૦ પેની
શેર : નવટાંક
શેર : અધોળ
શેર : ૧॥ રૂ૦ભાર

શેર : ૪ રૂા. ભાર
મણ : ૫ શેર
મણ : ૨॥ શેર
મણ : ૧॥ શેર
મણ : શેર ૦॥=
મણ : શેર ૦)=॥
મણ : ૪ શેર
મણ : નવટાંક
એકર : ૫ ગુંઠા
એકર : ૨॥ ગુંઠા
એકર : ૧॥ ગુંઠા
એકર : ૧૦ આના
એકર : ૨॥ આના
એકર : ૪ ગુંઠા
એકર : ૨ આના
માઇલ : ફર્લાંગ
માઇલ : ૦॥ ફર્લાંગ
માઇલ : ૦। ફર્લાંગ
માઇલ : ૫ પોલ
માઇલ : ૧॥ પોલ
માઇલ : પોલ
ફર્લાંગ : ૫ પોલ
ફર્લાંગ : ૨॥ પોલ
ફર્લાંગ : ૧॥ પોલ
રૂડ : ૫ પોલ

રૂડ : ૨ાા પોલ
રૂડ : ૧ા પોલ
માણી : ૧ાા મણ
માણી : ૦ાા મણ
માણી : ૧૫ શેર
માણી : ૭ાા શેર
માણી : શેર ૧ાા=
માણી : ૪૮ શેર
માણી : ૨ શેર
માણી : ૧ાા શેર
ગ્રોસ : ૧ાા ડઝન
ગ્રોસ : ૦ાા ડઝન
ડઝન : ૧ાા નંગ
ડઝન : ૦ાા નંગ

એપૉથીકરી તોલ

પૌંડ : ૧ાા ઔંસ
પૌંડ : ૦ાા ઔંસ
પૌંડ : ૩ ડ્રામ
પૌંડ : ૧ાા ડ્રામ

ટ્રૉય વજનનું તોલ

પૌંડ : ૧ાા ઔંસ
પૌંડ : ૦ાા ઔંસ
પૌંડ : ૭ાા પેનીવેટ
પૌંડ : ૩ાા પેનીવેટ
પૌંડ : ૨૨ાા ગ્રેન
પૌંડ : ૨૪ પેનીવેટ
પૌંડ : ૧ પેનીવેટ
પૌંડ : ૧૮ ગ્રેન
તોલો : ૦ાા માસો
તોલો : ૦ા માસો
તોલો : વાલ
તોલો : ૧ાા રતી
વર્ષ : ૧ાા માસ
વર્ષ : ૦ાા માસ
વર્ષ : ૩૬ દિવસ
વર્ષ : ૧ાા દિવસ
ફુટ : ૧ાા ઇંચ
ફુટ : ૦ાા ઇંચ
કળશી : ૨ મણ
કળશી : મણ
કળશી : ૦ા મણ
કળશી : ૦ા મણ
કળશી : ૨ાા શેર
કળશી : ૨ શેર
કળશી : ૧ાામણ ૪શેર
ગદિયાણો : ૨ વાલ
ગદિયાણો : વાલ
ગદિયાણો : ૦ાા વાલ
ગદિયાણો : ૦ાા રતી

એવોર્ડુપોઈઝ વજનનું

પૌંડ : ૨ ઔંસ
પૌંડ : ઔંસ
પૌંડ : ૦ા ઔંસ
પૌંડ : ૦ા ઔંસ
પૌંડ : ૧ ડ્રામ
ફરો : ૨ પાયલી
ફરો : પાયલી
ફરો : ૦ા પાયલી
ફરો : ૦ા પાયલી
ફરો : ૦ા શેર
ખાંડી : ૨ાા મણ
ખાંડી : ફરો
ખાંડી : ૧ા મણ
ખાંડી : ૦ા ફરો
ખાંડી : ૨૫ શેર
ખાંડી : ૦ા ફરો
ખાંડી : ૧૨ાા શેર
ખાંડી : ૨ પાયલી
ખાંડી : શેર ૩)=
ખાંડી : ૨ મણ
ખાંડી : ૨ાા શેર
ભાર : ૨ાા ધડી
ભાર : ૩ મણ
ભાર : ૧ા ધડી

ભાર : ૧।। મણ
ભાર : ૦।।। મણ
ભાર :૧૫ શેર
ભાર : ૩।।। શેર
ભાર : ૨ ધડી
ભાર : ૪ શેર
ભાર : ૩ શેર
ટાંક : ૩ રતી
ટાંક : ૧।। રતી
ટાંક : ૦।।। રતી
ટાંક : ૬ આના
ટાંક : ૧।। આના
કોડી : ૨।। નંગ
કોડી : ૧। નંગ
ધા : ૩ તાવ
ધા : ૧।। તાવ
ધા : ૦।।। તાવ
રીમ : ૨।। ધા
રીમ : ૧। ધા
રીમ :૧૫ તાવ
રીમ : ।૭।। તાવ

રીમ : ૮ ધા
રીમ : ૨ તાવ
રીમ : ૧।। તાવ
ગજ : ૩ તસુ
ગજ : ૧।। તસુ
ગજ : ૦।।। તસુ
ગજ : ૦।।। આંગળ
વીંઘુ : ૨।। વસા
વીંઘુ : ૧। વસો
વીંઘુ :૧૨।। કાઠી
વીંઘુ : ૬। કાઠી
વીંઘુ : ૨ વસા
વસા : ૨।। કાંડી
વસા : ૧। કાડી
ગાલ્લી : ૩।।। મણ
ગાલ્લી :૭૫ શેર
ગાલ્લી :૩૭।। શેર
ગાલ્લી :૧૮।।। શેર
ગાલ્લી : ૩ મણ
ગાલ્લી : ૫ શેર
મહીનો : ૩।।। દિવસ
મહીનો : ૩ દિવસ

સેંકડો : ૧૨।। નંગ
સેંકડો : ૬। નંગ
સેંકડો : ૧૦ નંગ
હજાર :૧૨૫ નંગ
હજાર : ૬૨।। નંગ
હજાર : ૩૧। નંગ
હજાર : સેંકડો
ગાંસડી : ૧। રીમ
ગાંસડી :૧૨।। ધા
ગાંસડી : ૬। ધા
ગાંસડી : ૧ રીમ
એડીઉં : ૪ મણ
એડીઉં : ૨ મણ
એડીઉં : મણ
એડીઉં : ૦।। મણ
એડીઉં : ૫ શેર
એડીઉં :૧૨૮ શેર
એડીઉં : ૪ શેર
તોલો : ૪ વાલ
તોલો : ૨ વાલ
તોલો : ૧ વાલ
તોલો : ૦।।। વાલ

મનોયત્ન ૨.

૧) શેરના રૂ. ભાર કેટલા ?
૨) શેર : રૂ. ભાર.
૩) મણના રૂ. ભાર કેટલા ?
૪) મણના નવટાંક કેટલા ?
૫) મણ : રૂ. ભાર.
૬) મણ : નવટાંક
૭) મણના શેર કેટલા ?
૮) ખાંડીના શેર કેટલા ?
૯) ભારના શેર કેટલા ?
૧૦) કળશીના શેર કેટલા ?
૧૧) ગાલ્લીના શેર કેટલા ?
૧૨) બેડીઆના શેર કેટલા ?
૧૩) ગદિઆણાની રતી કેટલી ?
૧૪) માસાની રતી કેટલી ?
૧૫) માણી : શેર
૧૬) કળશી : શેર
૧૭) ખાંડી : શેર
૧૮) ભાર : શેર
૧૯) ગાલ્લી : શેર
૨૦) બેડીઉં : શેર
૨૧) વર્ષના દિવસ કેટલા ?
૨૨) વર્ષ : દિવસ
૨૩) શેર : ખાંડી
૨૪) કેટલા શેરની માણી ?
૨૫) કેટલી રતીનો તોલો ?
૨૬) કેટલી રતીનો માસો ?
૨૭) કેટલી રતીનો ગદિઆણો ?
૨૮) શેરના નવટાંક કેટલા ?
૨૯) શેરના અધોળ કેટલા ?
૩૦) મણની પાંચશેરી કેટલી ?
૩૧) મણની અઢીશેરી કેટલી ?
૩૨) મણની સવાશેરી કેટલી ?
૩૩) મણના અધોળ કેટલા ?
૩૪) ૩૬ દિવસ : ૧ વર્ષ.
૩૫) ૫ ગુંઠા : એકર.
૩૭) ૫ પોલ : માઇલ.
૩૮) ા। મણ : બેડીઉં.
૩૯) ૧ા। રતી : તોલો.
૪૦) ૬૪ શેર : કળશી.
૪૧) કળશીની બશેરી કેટલી ?
૪૨) ૭૫ શેર : ગાલ્લી.
૪૩) ૨ વસા : વીંધુ.
૪૪) ગાલ્લીમાં ૫ શેર કેટલીવાર?
૪૫) ગાલ્લી : ૫ શેર.

૪૬) ૨ ધા : રીમ.
૪૭) એડીઆની ૫ શેરી કેટલી ?
૪૮) ભાર : મણ.
૪૯) કળશી : એડીઉં
૫૦) ગાલ્લી : ખાંડી.
૫૧) ક્રાઉન : પૌંડ.
૫૨) પૌંડના ક્રાઉન કેટલા ?
૫૩) વર્ષ : ૧॥ દિવસ
૫૪) ૧॥ ખાંડી : ૭॥ શેર.
૫૫) ૧। ભાર : ૧॥ મણ.
૫૬) ૨ ગજ : ૦॥ તસુ.
૫૭) ૩ અધોળ : ૧॥ મણ.
૫૮) ૨॥ નવટાંક : ૨॥ મણ.
૫૯) ૨। ગાલ્લી : ૧૧। શેર.
૬૦) ૧। પૌંડ : ૧। શિલિંગ.
૬૧) કેટલા અડધા ફાર્ધિંગ હોય તો શિલિંગ થાય ?
૬૨) નીચેના રૂપીઆની કિંમત કહો.
૧/૨, ૧/૩, ૧/૪, ૧/૫, ૧/૬, ૧/૮, ૧/૧૦, ૧/૧૨, ૧/૧૬, ૧/૨૦, ૧/૨૪, ૧/૨૫, ૧/૩૨,
૧/૪૦, ૧/૪૮, ૧/૫૦, ૧/૬૪, ૧/૮૦, ૧/૯૬, ૧/૧૦૦, ૧/૧૨૦, ૧/૧૯૨, ૧/૨૦૦.
૬૩) ૧/૨, ૧/૩, ૧/૪, ૧/૫, ૧/૬, ૧/૮, ૧/૧૦, ૧/૧૨, ૧/૧૬, ૧/૨૦, ૧/૨૪, ૧/૨૫, ૧/૪૦,
૧/૪૮, ૧/૫૦, ૧/૧૦૦ આનાની કિંમત કહો.
૬૪) ૪॥। પૌંડમાં ૨॥ પૌંડ ઉમેરતાં જે જવાબ આવે તેનું ૭ શિલિંગ ૩ પેન્સ સાથે ગુણોત્તર શું ?
૬૫) રૂ. ૩॥≈॥ માંથી રૂ. ૦) ૦॥ બાદ કરો અને જે બાકી રહે તેનું રૂ. ૦॥≈ની સાથે ગુણોત્તર શું ?
૬૬) ૭॥×૭॥નું ૨॥×૨॥ સાથે ગુણોત્તર શું ?
૬૭) ૧॥ મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૮ ?
૬૮) ૨ શેરને કેટલા નવટાંકનું ગુણોત્તર ૮ ?
૬૯) નવટાંક ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૧/૪ ?
૭૦) ૩ ગાંસડી ને કેટલા રીમનું ગુણોત્તર ૧૦ ?
૭૧) સેંકડો ને કેટલા નંગનું ગુણોત્તર ૨૦ ?

૭૨) ૩ નવટાંક ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૧/૪ ?

૭૩) ૧ા રૂપીઓ ને કેટલા આનાનું ગુણોત્તર ૮ ?

૭૪) કેટલા આના ને ૩ાા રૂપીઆનું ગુણોત્તર ૧૨ ?

૭૫) ૩ રૂપીઆ ને કેટલા કેટલી પાઈનું ગુણોત્તર ૪૮ ?

૭૬) કેટલા તોલા ને ૮ ગદિઆણાનું ગુણોત્તર ૧૬ ?

૭૭) કેટલી કળશી ને ૪ ભારનું ગુણોત્તર ૨ ?

૭૮) ૫ રૂપીઆ ને કેટલી પાઇનું ગુણોત્તર ૧૯૨ ?

૭૯) ૭ શિલિંગ ને કેટલા પેન્સનું ગુણોત્તર ૧૨ ?

૮૦) ૭ પેન્સ ને કેટલા શિલિંગનું ગુણોત્તર ૧/૧૫ ?

૮૧) ૩૨ મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?

૮૨) બેડીઉં ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?

૮૩) કેટલા મણ ને ૫ નવટાંકનું ગુણોત્તર ૩૨૦ ?

૮૪) ૫ શેર ને કેટલી ખાંડીનું ગુણોત્તર ૧/૧૬૦ ?

૮૫) કેટલા ગ્રોસ ને ૨૪ ડઝનનું ગુણોત્તર ૩ ?

સૂચના—૮૬ થી ૧૦૧ સવાલના જવાબ અનેક આવશે.

૮૬) કેટલા રૂપીઆ ને કેટલા આનાનું ગુણોત્તર ૪ ?

૮૭) કેટલા મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?

૮૮) કેટલા બેડીઆં ને કેટલી કળશીનું ગુણોત્તર ૮ ?

૮૯) કેટલા આના ને કેટલી પાઇનું ગુણોત્તર ૧૨ ?

૯૦) કેટલા મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૧૬ ?

૯૧) કેટલા તોલા ને કેટલા વાલનું ગુણોત્તર ૮ ?

૯૨) કેટલી ગાલ્લી ને કેટલા મણનું ગુણોત્તર ૩૦ ?

૯૩) કેટલી ખાંડી ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?

૯૪) કેટલા પૌંડ ને કેટલા શિલિંગનું ગુણોત્તર ૨૦ ?
૯૫) કેટલા શિલિંગ ને કેટલા પેન્સનું ગુણોત્તર ૧૨ ?
૯૬) કેટલી પાઇ ને કેટલા આનાનું ગુણોત્ત $\frac{૧}{૧૨}$?
૯૭) કેટલા આના ને કેટલા રૂપીઆનું ગુણોત્તર $\frac{૧}{૧૬}$?
૯૮) કેટલા શેર ને કેટલા રૂા. ભારનું ગુણોત્તર ૩૨ ?
૯૯) કેટલા મણ ને કેટલી ગાલીનું ગુણોત્તર $\frac{૧}{૪૦}$?
૧૦૦) કેટલા તસુ ને કેટલા ગજનું ગુણોત્તર $\frac{૧}{૨૪}$?
૧૦૧) કેટલી રતી ને કેટલા તોલાનું ગુણોત્તર $\frac{૧}{૯૬}$?

પ્રકરણ ૨.

કસર.

વ્યવહારમાં પદાર્થોની કિંમતની આપ લે ચલણી નાણાંથી કરવામાં આવે છે. નાણાંમાં હલકામાં હલકું નાણું પાઇ છે. ૦॥ પાઇથી ઉપરાંત થાય તો આખી ગણી લેવામાં આવે છે. પણ ૦॥ પાઇથી ઓછી થાય તો છોડી દેવામાં આવે છે.

હિસાબ દોકડા, બદામ, વીસવાસીથી ગણવામાં આવે છે, તેમાં પણ ઉપર મુજબ કસર મૂકવી. જવાબ દોકડા બદામ અને વીસવાસીમાં ન માંડતાં તેનું નાણું કરી રૂપીઆ, આના, પાઈમાં માંડવો.

પ્રકરણ ૩.

તમામ ગુણોત્તરમાં લાગુ પડતી કુંચીઓ.

૧) ભારે પરિમાણ ઉપરથી હલકા પરિમાણની કિંમત કાઢવાની રીત:—

ભારે પરિમાણની કિંમતને, ભારે પરિમાણ અને હલકા પરિમાણના ગુણોત્તરે ભાગવા. ભાગાકાર ભારે પરિમાણની કિંમતની જાતનો આવશે. જેમકે ૧) રૂ૦ ૨૫ાા એ તોલો તો ૪ વાલનું શું ?

ભારે પરિમાણની કિંમત રૂ. ૨૫ાાને ભારે પરિમાણ તોલો અને હલકા પરિમાણ ૪ વાલના ગુણોત્તર ૮ એ ભાગ્યા. ૨૫ાા÷૮ એટલે ૨૫ાા×*૧/૮=૫૧ આના=રૂ. ૩)≈ જવાબ આવ્યો. (૨૫ાા રૂપીઆને ૧/૮ થી ગુણવા અથવા ૨૫ાાને ૧/૮ રૂપીઆએ ગુણવા એ બરોબર છે. હવે ૧/૮ રૂપીઓ એટલે બે આના, માટે ૨૫ાા×૨ આના=૫૧ આના=રૂ. ૩)≈.) ૨) રૂ. ૬૩) ગાલ્લી તો ૧૨ શેરનું શું ?

ભારે પરિમાણની કિંમત રૂા.૬૩)ને ભારે પરિમાણ ગાલ્લી અને હલકા પરિમાણ ૧૨ શેરના ગુણોત્તર ૧૦૦ એ ભાગ્યા. ૬૩÷૧૦૦=૬૩×૧/૧૦૦=૬૩ દોકડા=રૂ. ૦ાા≈૦ાા દોકડો જવાબ. (૬૩ રૂપીઆ ×૧/૧૦૦=૬૩×૧/૧૦૦ રૂા. છે. ૧/૧૦૦ રૂપીઆ=૧ દોકડો માટે ૬૩×૧=૬૩ દોકડા=રૂ. ૦ાા≈૦ાા દોકડો)

૩) ૭ાા ખાંડીના ૫૨ાા રૂપીઆ તો ૩૦ શેરનું શું ?

ભારે પરિમાણની કિંમત રૂા. ૫૨ાાને ભારે પરિમાણ ૭ાા

---

* ગુણોત્તર એ સાદી સંખ્યા છે, છતાં આ રીતમાં તેને વિશેષ (પરિમાણવાળી) સંખ્યા ગણી લેવામાં આવે છે માટે પહેલી સંખ્યા જે વિશેષ સંખ્યા છે તેને સાદી સંખ્યા ગણી લેવી જોઇએ. કારણ સ્પષ્ટ છે. જેમકે ૫ રૂપીઆ×૨=૧૦ રૂપીઆ અથવા ૫×૨ રૂપીઆ=૧૦ રૂપીઆ છે.

ખાંડી અને હલકા પરિમાણુ ૩૦ શેરના ગુણોત્તર ૨૦૦ એ ભાગ્યા. ૫૨॥÷૨૦૦=૨૬। દોકડા. કારણુ રૂપીઆનો ૨૦૦મો ભાગ ૦॥ દોકડો છે, માટે ૫૨॥×૦॥=૨૬। દોકડા=રૂ. ૦। ૧। દો. જવાબ

૨) હલકા પરિમાણુ ઉપરથી ભારે પરિમાણુની કિંમત કાઢવાની રીત:—

હલકા પરિમાણુની કિંમતને, હલકા પરિમાણુ અને ભારે પરિમાણુના ગુણોત્તરે ભાગવા. ભાગાકાર હલકા પરિમાણુની કિંમતની જાતનો આવશે જેમકે, ૧) રૂ. ૦)=॥ નું ૧। શેર તો મણુનું શું?

હલકા પરિમાણુની કિંમત ૨॥ આનાને હલકા પરિમાણુ ૧। શેર અને ભારે પરિમાણુ મણુના ગુણોત્તર ૧/૩૨ ભાગ્યા. ૨॥ આના ÷૧/૩૨ =૨॥આના×૩૨=૮૦ આના=રૂ.૫) જવાબ. અથવા ૨॥×૩૨ આના=૨॥ ×૨ રૂપીઆ=૫ રૂપીઆ.

૨) રૂ. ૦)=ા નું શેર તો મણુનું શું?

હલકા પરિમાણુની કિંમત ૨। આનાને હલકા પરિમાણુ શેર અને ભારે પરિમાણુ મણુના ગુણોત્તર ૧/૪૦ ભાગ્યા, ૨।÷૧/૪૦=૨। આના ×૪૦=૯૦ આના=રૂ. ૫॥= જવાબ.

૩) ૭॥ શેરના ૬ આના તો ૩ ખાંડીનું શું?

હલકાના પરિમાણની કિંમત ૬ આનાને હલકા પરિમાણુ ૭॥ શેર અને ભારે પરિમાણ ૩ ખાંડીના ગુણોત્તર ૧/૩૨૦ ભાગ્યા. તો ૬ આના÷૧/૩૨૦=૬ આના×૩૨૦=૧૯૨૦ આના=રૂ. ૧૨૦ અથવા ૬×૩૨૦ આના=૬×૨૦ રૂપીઆ=૧૨૦ રૂપીઆ. જવાબ.

૩) કિંમત ઉપરથી વજન કાઢવાની રીત:—

જેટલું વજન આપ્યું હોય અને જેટલી કિંમતનું લેવું હોય

તે બેનો ગુણાકાર કરવો, પછી તે ગુણાકારને આપેલી કિંમતે ભાગ-વાથી જવાબ આપેલા વજનની જાતનો આવશે.

૧) રૂ. ૪૫ માં ૧॥ ગાલ્લી મઠ મળે તો રૂ. ૩) માં કેટલા આવશે? ૧॥×૩=૪॥, ૪॥÷૪૫ =$\frac{૧}{૧૦}$ ગાલ્લી=૩ મણ જવાબ.

૨) રૂ. ૭૨) નું ૧॥ કળશી તો રૂ. ૬) નું કેટલું? ૧॥×૬=૯, ૯÷૭૨=$\frac{૧}{૮}$ કળશી=૨ મણ જવાબ.

૩) રૂ. ০॥। ના ૨૧ નંગ તો રૂ. ૪) નાં કેટલાં? ૨૧×૪=૮૪, ૮૪÷০॥।=૧૧૨ નંગ જવાબ.

૪) રૂ. ૫૨॥ માં ૧॥ ગાલ્લી મઠ મળે તો રૂ. ૧)-॥ માં કેટલા આવશે? ૧॥×૧)-॥=૧॥=।. ૫૨॥÷૧॥=।=$\frac{૧}{૩૨}$ ગાલ્લી=૩૭॥ શેર.

મનોયત્ન ૩

૧) એક આનાનું નવટાંક તો મણનું શું?
૨) રૂપીઆનું ૪ શેર તો ભારનું શું?
૩) વાલના રૂ. ০ા= તો ૨॥ તોલાનું શું?
૪) રૂ. ૭॥ હજાર તો ૧૨૫ નંગનું શું?
૫) ડઝનના રૂ. ০)=। તો ૨॥ ગ્રોસનું શું?
૬) રૂ. ০-નું ૧૦ શેર તો ગાલ્લીનું શું?
૭) મહીનાના રૂ. ૧૭॥ તો ૧૦ દિવસનું શું?
૮) ૭॥ વાલના રૂ. ૨॥ તો ૭॥ તોલાનું શું?
૯) રૂ. ૬૦)નું ૨॥ ખાંડી તો રૂ. ૫)નું કેટલું?
૧૦) રૂ. ০)=નું ০॥ મણ તો રૂ. ૧૫)નું કેટલું?
૧૧) મણના રૂ. ૨॥ તો રૂ. ૧॥-નું કેટલું?
૧૨) રૂ. ૧૮॥નું ૨૦ મણ તો રૂ. ૩॥નું કેટલું?

૧૩) ૭ વર્ષના રૂ. ૧૦૫) તો ૩ મહીનાનું શું ?
૧૪) રૂ. ૧૮)નું ૧૫ મણ તો ૩।। મણનું શું ?
૧૫) ૩ અધોળના રૂ. ૦।≈ તો ૩ શેરનું શું ?
૧૬) ૭ પેનની ૫ પાઇ તો ૫ આનાની કેટલી ?
૧૭) રૂ. ૨૫।।એ તોલો તો ૩।। વાલનું શું ?
૧૮) રૂ. ૧૨।।નું ૫ મણ તો ૪ શેરનું શું ?
૧૯) ૬૪ કેરીનો રૂ. ૧।। તો રૂ. ૧)૦।।ની કેટલી ?

પ્રકરણ ૪.

૧ શેરના નવટાંક કેટલા ? અચ્છેરના અધોળ ? મણની પાંચશેરી કેટલી? માસાની રતી ? દિવસના પહોર? પાયલીની ટિપરી? ખાંડીના ફરા? ઔંસના ડ્રામ (એપો) ? માઇલના ફર્લાંગ? કવાર્ટરના બુશલ? બુશલના ગેલન કેટલા? જ. ૮. ત્યારે ઉપલાં પરિમાણોનું ગુણોત્તર શું ? જ. ૮.

૮ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

શેર ને નવટાંક, અચ્છેર ને અધોળ, મણ ને પાંચશેરી, માસો ને રતી, દિવસ ને પહોર, પાયલી ને ટિપરી, ખાંડી ને ફરો, ઔંસ ને ડ્રામ (દવા તોલવાનું). માઇલ ને ફર્લાંગ, કવાર્ટર ને બુશલ, બુશલ ને ગેલન.

એ પરિમાણોમાંથી ભારે પરિમાણ કહો. હલકા કહો. હલકા ભારેનો કેટલામો ભાગ છે ? જ. ૮મો ભાગ. ભારે હલકાથી કેટલા ગણા છે. જ. ૮ ગણા.

જો ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત રૂ. ૧ પડે તો હલકા એકમની કિંમત ભારેના કેટલામા ભાગની પડે ? જ. ૮માં ભાગની.

રૂપીઆનો ૮મો ભાગ શું ? જ. ૨ આના. રૂપીઆથી કેટલા ગણા આના આવ્યા ? જ. બમણા. પણ જો ભારે એકમની કિંમત રૂ. ૨ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. ૪ આના. રૂપીઆથી કેટલા ગણા આના આવ્યા ? જ. બમણા. માટે.

૧) ભારે એકમના રૂપીઆથી બમણા આના હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ આનો પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. દોઢ પાઇ. આનાથી કેટલા ગણી પાઇ પડે ? જ. દોઢ ગણી. જો ભારે એકમની કિંમત ૨ આના પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. ૩ પાઇ=૧ પૈસો. આનાથી કેટલા ગણી પાઇ આવી ? જ. દોઢ ગણી. પૈસા કેટલા ગણા આવ્યા ? જ. અડધા. ભારે એકમના આનાથી કેટલી ગણી પાઇ આપવી પડે ? જ. દોઢ ગણી. પૈસા કેટલા ગણા આપવા પડે? જ. અડધા. માટે.

૨) ભારે એકમના આનાથી દોઢગણી પાઇ અથવા અડધા પૈસા હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ પૌંડ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી ? જ. પૌંડના આઠમા ભાગ જેટલી. પૌંડનો આઠમો ભાગ શું ? જ. ૨।। શિલિંગ. પૌંડથી કેટલા ગણા શિલિંગ આવ્યા ? જ. અઢીગણા. ભારે એકમના પૌંડથી કેટલા ગણી શિલિંગ આપવી પડે ? જ. અઢીગણી. માટે.

૩) ભારે એકમના પૌંડથી અઢીગણા શિલિંગ હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ શિલિંગ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. દોઢ પેન્સ. શિલિંગથી કેટલા ગણા

પેન્સ પડે? જ. દોઢ ગણા. ભારે એકમના શિલિંગથી કેટલા ગણા પેન્સ આપવા પડે? જ. દોઢ ગણા. માટે.

૪) ભારે એકમના શિલિંગથી દોઢ ગણા પેન્સ હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ પેન્સ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે? જ. ૦॥ ફાર્થિંગ. પેન્સથી કેટલા ગણા ફાર્થિંગ પડે? જ. અડધા. ભારે એકમના પેન્સથી કેટલા ગણા ફાર્થિંગ આપવા પડે? જ. અડધા. માટે.

૫) ભારે એકમના પેન્સથી અડધા ફાર્થિંગ હલકા એકમની કિંમત પડે.

આગળ કુંચીઓ કઢાવી છે માટે નીચેના હિસાબ પૂછો.

રૂ. ૧)નું ૧ મણ તો ૫ શેરનું શું? જ. ૨ આના.
રૂ. ૨)નું ૩ મણ તો ૧૫ શેરનું શું? જ. ૪ આના.
રૂ. ૫)નું ૧૬ મણ તો ૨ મણનું શું? જ. ૧૦ આના.
રૂ. ૦)નું શેર તો નવટાંકનું શું? જ. ૧॥ પાઇ.
રૂ. ૦)નું ૧॥ શેર તો ૧॥ નવટાંકનું શું? જ. ૪॥ પાઇ.

૧ પૈસાનું ૧ શેર તો ૧ નવટાંકનું શું? જ. ૦॥ ઉપઆનો.
૭ પૈસાનું ૪ શેર તો ૪ નવટાંકનું શું? જ. ૩॥ ઉપઆના.
હવે રૂપીઆના ભાવ પરથી ભારે પરથી હલકાની કુંચી કઢાવો.

*** રૂપીઆના ભાવપરથી ભારેપરથી હલકાની કિંમત—**

૧) જેટલા રૂપીઆનું જેટલું ભારે પરિમાણ તેથી બમણા આનાનું તેટલુંજ હલકું પરિમાણ.

---

*૧૬ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી અડધી કિંમત.
૩૨ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી ૦। ગણી કિંમત.
૬૪ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી ૧/૮ ગણી કિંમત.
૨૫૬ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી ૧/૩૨ ગણી કિંમત.

૨) જેટલા આનાનું જેટલું ભારે પરિમાણ તેથી દોઢ ગણી પાઇનું જેટલુંજ હલકું પરિમાણ.

૩) જેટલા પૈસાનું જેટલું ભારે પરિમાણ તેથી ૦॥ ઉપઆનાનું તેટલુંજ હલકું પરિમાણ.

હલકાથી ભારે કેટલા ગણા છે? જ. ૮ ગણા.

હવે જો હલકા એકમની કિંમત ૧ રૂ., ૧ આનો, ૧ પૈસો, ૧ પાઇ, ૧ પૌંડ, ૧ શિલિંગ, ૧ પેન્સ, ૧ ફાર્ધિંગ પડે તો ભારે એકમની કિંમત કેટલા ગણી પડે? જ. ૮ ગણી. ૮ ગણી એટલે? ૮ રૂ., ૮ આના=૦॥ રૂ., ૮ પૈસા=બે આના, ૮ પાઇ, ૮ પૌંડ, ૮ શિલિંગ, ૮ ફાર્ધિંગ=૨ પેન્સ પડે. માટે.

૧) હલકા એકમની કિંમત ૧ રૂ. પડે તો ભારે એકમની શી? રૂ. ૮)
૨) ,, ,, ,, ૧આનો ,, ,, ,, ,, ? રૂ. ૦॥
૩) ,, ,, ,, ૧ પૈસો ,, ,, ,, ,, ? ૨ આના
૪) ,, ,, ,, ૧ પાઇ ,, ,, ,, ,, ? ૮ પાઇ.
૫) ,, ,, ,, ૧ પૌંડ ,, ,, ,, ,, ? ૮ પૌંડ.
૬) ,, ,, ,, ૧ શિલિંગ., ,, ,, ? ૮ શિ૦
૭) હલકા એકમની કિંમત ૧ પેન્સ પડે તો ભારે એકમની શી? ૮ પેન્સ
૮) ,, ,, ,, ૧ ફાર્ધિંગ ,, ,, ,, ,, ,, ? ૨ પેન્સ

હલકા એકમપરથી ભારે એકમની કિંમત—

૧) આનાથી ૦॥ રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી બમણા આના. ૩) પાઇથી ૦॥ આના અને બમણી પાઇ. ૪) ફાર્ધિંગથી બમણા પેન્સ.

આગળ કુંચીઓ કાઢવી છે માટે નીચેના હિસાબ પૂછો.

રૂ ૧) નું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શું? જ. ૮ રૂ.

રૂ. ૨) નું ૩ નવટાંક તો ૩ શેરનું શું? જ. ૧૬ રૂ.

રૂ. ૦)નું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શું? જ. ૦॥ રૂ.

રૂ. ૦)≈નું ૩ નવટાંક તો ૩ શેરનું શું? જ. ૧॥ રૂ.

૧ પૈસાનું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શું? જ. ૨ આના

૪ પૈસાનું ૫ નવટાંક તો ૫ શેરનું શું? જ. ૮ આના

૧ પાઇનું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શું? જ. ૮ પાઇ

હવે રૂપીઆના ભાવપરથી હલકાપરથી ભારેની કુંચીઓ કઢાવો.

*** રૂપીઆના ભાવપરથી હલકાપરથી ભારેની કિંમત—**

૧) જેટલા રૂપીઆનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી ૮ ગણા રૂપીઆનું તેટલુંજ ભારે પરિમાણ.

૨) જેટલા આનાનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી ૦॥ રૂપીઆનું તેટલુંજ ભારે પરિમાણ.

૩) જેટલા પૈસાનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી બમણા આનાનું તેટલુંજ ભારે પરિમાણ.

૪) જેટલી પાઇનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી ૮ ગણી પાઇનું તેટલુંજ ભારે પરિમાણ.

ઉદાહરણ—

૧) રૂ. ૩)નું શેર તો નવટાંકનું શું? જ. રૂપીઆથી બમણા આના. માટે ૩×૨=૬ આના=રૂ. ૦।≈

૨) ૫ આનાનું મણ તો ૫ શેરનું શું? જ. આનાથી દોઢ ગણી] પાઇ. માટે ૫×૧॥=૭॥ પાઇ=રૂ. ૦)૦॥ ૧॥ પાઇ.

---

* ૧/૧૬ ગુણોત્તરમાં ૧/૮ ગુણોત્તરથી બમણી કિંમત.
૧/૩૨ ગુણોત્તરમાં ૧/૮ ગુણોત્તરથી ૪ ગણી કિંમત.
૧/૬૪ ગુણોત્તરમાં ૧/૮ ગુણોત્તરથી ૮ ગણી કિંમત.
૧/૨૫૬ ગુણોત્તરમાં ૧/૮ ગુણોત્તરથી ૩૨ ગણી કિંમત.

૩) ૨ાા પૌંડમાં ૧ માઇલ રેલવે દુરસ્ત થાય તો ૧ ફર્લાંગ રેલવે દુરસ્ત કરામણું શું ખર્ચ થશે? જ. પૌંડથી ૨ાા ગણી શિલિંગ, માટે ૨ાા×૨ાા=૬ા શિલિંગ.

૪) ૩ શિલિંગમાં ૧ ઔંસ દવા મળે તો ડ્રામનું શું ?
જ. શિલિંગથી દોઢા પેન્સ, માટે ૩×૧ાા=૪ાા પેન્સ.

૫) ૪ પેન્સમાં ૧ માઇલની મુસાફરી થાય તો ૧ ફર્લાંગ મુસાફરીનું શું આપવું પડશે ? જ. પેન્સથી ૦ાા ફાર્થિંગ, માટે ૪×૦ાા=૨ ફાર્થિંગ=૦ાા પેન્સ.

૬) રૂ. ૫)નું ૩ માસા તો દસ આનાનું કેટલું ? જ. રૂપીઆથી બમણા આના છે. માટે માસા જેટલીજ રતી એટલે ૩ રતી=૧ વાલ.

૭) ૪ આનાનું ૨ પાયલી તો ૬ પાઇનું કેટલું ? જ. આનાથી દોઢ ગણી પાઇ છે, માટે પાયલી જેટલીજ ટીપરી એટલે ૨ ટીપરી.

૮) ૨ પૈસાનું ૩ શેર તો ૧ ઉપઆનાનું (૦ાા પાઇનું) કેટલું ?
જ. પૈસાથી અડધા ઉપઆના છે, માટે શેર; જેટલાજ નવટાંક એટલે ૩ નવટાંક=શેર ૦i=

૯) રૂ. ૨૫)નું ૨ ખાંડી તો રૂ. ૧ાા–માં કેટલું આવે ? જ. રૂપીઆ જેટલાજ આના છે, માટે ખાંડીથી અડધા ફરા એટલે ૧ ફરે.

૧૦) ૬ આનાનું ૪ શેર તો ૪ાા પાઇ (૬ ઉપઆના) નું કેટલું ?
જ. આના જેટલા ઉપઆના છે માટે શેરથી અડધા નવટાંક એટલે ૨ નવટાંક=૦i શેર.

૧૧) રૂ. ૧)નું ૫ શેર તો મણનું શું? જ. રૂપીઆથી ૮ ગણા રૂપીઆ, માટે ૮ રૂ.

૧૨) રૂ. ૦)=નું નવટાંક તો શેરનું શું ? જ. આનાથી ૦ાા રૂપીઆ માટે ૨×૦ાા=૧ રૂ.

૧૩) ૩ પૈસાની ટીપરી તો પાવલીનું શું ? જ. પૈસાથી બમણા આના. માટે ૩×૨=૬ આના=રૂ. ०।=

૧૪) ૨ પાઈનું નવટાંક તો શેરનું શું ? જ. પાઇથી ૮ ગણી પાઈ, માટે ૨×૮=૧૬ પાઈ=રૂ. ०)-।૧ પાઇ.

૧૫) ०॥ પૌંડના બુશલ ઘઉં મળે તો કવાર્ટરનું શું ? જ. પૌંડથી ૮ ગણા પૌંડ માટે ०॥×૮=૪ પૌંડ.

૧૬) ૨॥ શિલિંગમાં ગૅલન કેરોસીન મળે તો બુશલ કેરોસીનનું શું ? જ. શિલિંગથી ૮ શિલિંગ માટે, ૨॥×૮=૨૦ શિલિંગ=૧ પૌંડ.

૧૭) ૩॥ પેન્સમાં ૧ દ્રામ દવા મળે તો ૧ ઔંસનું શું ? જ. પેન્સથી ૮ ગણા પેન્સ, માટે ૩॥×૮=૩૦ પેન્સ=૨॥ શિલિંગ.

૧૮) ૧। ફાર્ધિંગમાં ૧ દ્રામ દવા મળે તો ૧ ઔંસનું શું ? જ. ફાર્ધિંગથી ૮ ગણા ફાર્ધિંગ માટે ૧।×૮=૧૦ ફાર્ધિંગ=૨॥ પેન્સ

૧૯) ૩ આનાનું નવટાંક તો ૩ રૂપીઆનું કેટલું ? જ. આના જેટલાજ રૂપીઆ છે, માટે નવટાંકથી બમણા શેર એટલે ૨ શેર.

૨૦) ૨ ઉપઆના (૧॥ પાઇનું) નવટાંક તો ૨ આનાનું કેટલું ? જ. ઉપઆના જેટલાજ આના છે, માટે નવટાંકથી બમણા શેર એટલે ૨ શેર.

૨૧) રૂ. ૫)નું ૩ નવટાંક તો ૪૦ રૂપીઆનું કેટલું ? જ. રૂપીઆથી ૮ ગણા રૂપીઆ છે, માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૩ શેર.

૨૨) રૂ. ०)= નું ૨ નવટાંક રૂ. ૧।નું કેટલું ? જ. આનાથી ०॥ રૂપીઆ છે, માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૨ શેર.

૨૩) ૩ પૈસાનું ૫ નવટાંક તો ૬ આનાનું કેટલું ? જ. પૈસાથી બમણા આના છે, માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૫ શેર.

૨૪) ૨ પાઇનું ૩ નવટાંક તો ૧૬ પાઇનું કેટલું ? જ. પાઇથી ૮ ગણી પાઇ છે, માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૩ શેર.

મહાવરા ૪.

૧) રૂ. ૦ાા= શેર તો નવટાંકનું શું ?
૨) ૫ શેર બોરના ૩ આના તો મણનું શું ?
૩) નવટાંક હીંગના રૂ. ૦)≡ાા તો શેરનું શું ?
૪) રૂ. ૨ાા એ શેર હીંગ મળે તો રૂ. ૧ા=ાાની કેટલી ?
૫) મણના રૂ. ૧ાાા તો ૫ શેરનું શું ?
૬) રૂ. ૨ાા એ શેર તો ૫ રૂપીઆ ભારનું શું ?
૭) ૨ાા પૈસાનું ૫ શેર તો મણનું શું ?
૮) રૂ. ૦)-ાાનું શેર તો રૂ. ૧ાા કેટલું ?
૯) ૫ શેરના રૂ. ૦ા= તો મણનું શું ?
૧૦) રૂ. ૩ાા એ મણ તો ૧ાા મણ ૫ શેરનું શું ?
૧૧) મણ મગના રૂ. ૨ા=ાા તો મણ ૩) ૫ શેરનું શું ?
૧૨) રૂ. ૧ા=ાાનું મણ તો ૨ાા મણ ૫ શેરનું શું ?
૧૩) ટીપરીની ૫ પાઇ તો પાયલીનું શું ?
૧૪) ૧ આનાની ૧ા પાયલી તો ૩ાા ટીપરીનું શું ?
૧૫) મણ મગના રૂ. ૨)= તો ૧૫ શેરનું શું ?
૧૬) રૂ. ૬ા-ની મણ ખાંડ તો ૦ા મણ ૫ શેરનું શું ?
૧૭) રૂ. ૦ાાનો માસો તો રૂ. ૦ા=ાાનું કેટલું ?
૧૮) ૫ શેર દુધીના રૂ. ૦)≡ાા તો ૪ાા મણનું શું ?
૧૯) ૧ાા માસાનો રૂ. ૦)- તો દોઢ પાઈનું કેટલું ?
૨૦) રૂપીઆની પા શેર ખાંડ તો શેર ૦ાા≡ાાનું શું ?
૨૧) શેર ૦)૦ાાનો એક આનો તો ૨ાા શેરનું શું ?
૨૨) રૂ. ૨૧ાા= મણ તો ૨ાા મણ ૫ શેરનું શું ?

૨૩) રૂ. ૦ાન્માં એક માઇલની મુસાફરી થાય તો ફર્લાંગ મુસાફરી-નું શું બેસે ?

૨૪) ૩ા શિલિંગમાં ૧ માઇલની મુસાફરી થાય તો ૫ માઇલ ૨ ફર્લાંગ મુસાફરીનું શું ખર્ચ થાય ?

૨૫) રૂ. ૦)≡નું ૫ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?

૨૬) ૩ા પૈસાનું ૫ શેર તો મણનું શું ?

૨૭) ૨ા પૌંડમાં માઇલની મુસાફરી થાય તો ૨ા શિલિંગમાં કેટલી મુસાફરી થશે ?

૨૮) રતીના રૂ. ૦ા≡ તો ૨ા માસાનું શું ?

૨૯) ૫ શેર વેગણના રૂ. ૦)≡ાા તો રૂ. ૧ાાન્ામાં કેટલા આવે ?

૩૦) રૂડ જમીનના ૩ા પૌંડ પડે તો ૫ પોલનું શું ?

૩૧) વર્ષનો પગાર ૨ા શિલિંગ તો ૧ા મહીનાનો કેટલો ?

૩૨) ૨ા પૌંડમાં ૧ા ઔંસ દવા મળે તો પૌંડ દવાનું શું બેસે ?

૩૩) ૨ા પૌંડમાં ગ્રોસ લેંપ આવે તો ૧ા ડઝનનું શું ?

૩૪) કોથળા ધઉંના રૂ. ૨૧ાન્ાા બેસે તો ૮ાા મણ ૫ શેરનું શું ?

૩૫) મોટા હીરાના રૂ. ૨૨ાા તો મણ ૨ા ૫ શેરનું શું ?

૩૬) ગજ બનાતના રૂ. ૩ા તો ૩ તસુનું શું ?

૩૭) રૂ. ૯પાા એ ગાંસડી તો ૩ાા મણનું શું ?

૩૮) ગદિઆણાના રૂ. ૧૪ાા તો ૩ વાલનું શું ?

૩૯) રૂ. ૧૮ાા એ સેંકડો રૂ. ૨ાન્ાાનાં કેટલાં નંગ ?

૧૬ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

શેર ને અધોળ; મણ ને અઢીશેરી; કળશી ને મણ; ગદિઆણો ને વાલ; ફરો ને પાયલી; ઔંસ ને ડ્રામ (એવ); પૌંડ ને ઔંસ

(એવ); ગુઠો ને ચોરસ આના; પૌંડ ને ા। ઔંસ (દવાનું); માઇલ ને ા। ફર્લાંગ.

ભારે એકમ ઉપરથી હલકા એકમની કિંમત:—

૧) રૂપીઆ જેટલાજ આના. ૨) આના જેટલાજ ઉપઆના.
૩) પૌંડથી ૧૧ ગણા શિલિંગ. ૪) શિલિંગથી પોણા પેન્સ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત:—

૧) આના જેટલાજ રૂપીઆ.
૨) પૈસાથી ૪ ગણા આના અથવા પૈસાથી ા ગણા રૂપીઆ.
૩) ફાર્ધિંગથી ૪ ગણા પેન્સ.

મનોયત્ન ૫.

૧) શેરના રૂ. ૪ાા તો અધોળાનું શું ?
૨) મણના રૂ. ૪ાાા તો ૨ાા શેરનું શું ?
૩) મણના રૂ. ૫ા તો ૨ાા શેરનું શું ?
૪) મણના ૧૫ આના તો કળશાનું શું ?
૫) રૂ. ૧૨ાાા કળશી તો ૨ા મણનું શું ?
૬) રૂ. ૧૫ાાનું ાા તોલો તો ૪ાા વાલનું શું ?
૭) રૂ. ૧)≡ાનું વાલ તો ગદિઆણાનું શું ?
૮) ાા તોલાના રૂ. ૧૬ા તો ૨ વાલનું શું ?
૯) ૩ાા પૈસાની પાયલી તો ફરાનું શું ?
૧૦) રૂ. ૧૭ાા ફરો તો ૩ ફરાનું શું ?
૧૧) એક એકર જમીનનું ગણોત રૂ. ૨ાા તો રૂા. ાા≡ા કેટલી જમીનનું ગણોત આવે ?
૧૨) ૧ાા કળશીના રૂ. ૪૨ાા તો ૧ાા મણનું શું ?
૧૩) રૂ. ૧ાાા ફરો તો ૯ પાયલીનું શું ?

૧૪) રૂ. ૧૩॥નું મણ તો ૩ અઢી શેરીનું શું ?
૧૫) રૂ. ૯॥=નું મણ તો ૧॥ મણ ૨॥ શેરનું શું ?
૧૬) ૨॥ શેરના ૩ પૈસા તો મણનું શું ?
૧૭) રૂ. ૧૫॥= ગદિઆણો તો ૨॥ વાલનું શું ?
૧૮) રૂ. ૫૬॥= કળશી તો મણનું શું ?
૧૯) ૨॥ શેરના રૂ. ૦)=ા તો ૨॥ મણનું શું ?
૨૦) રૂ. ૧૧॥= ગદિઆણો તો ૭॥ વાલ ૦॥ રતીનું શું ?
૨૧) રૂ. ૦)=॥નું અધોળ તો રૂ. ૦॥≡નું કેટલું ?
૨૨) રૂ. ૧)નું ૧ા શેર તો રૂ. ૦ા-નું કેટલું ?
૨૩) ૨॥ શેરનો રૂ. ૦)- તો શેર ૦ા-નું શું ?
૨૪) ૩॥ અધોળનો રૂ. ૦)- તો શેર ૭નું શું ?
૨૫) પૈસાનું ૧॥ શેર તો ૦॥ મણ ૧ શેરનું શું ?
૨૬) રૂ. ૧)નું ૦॥ મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૨૭) રૂ. ૩)નું ૨॥ મણ તો ૬ા શેરનું શું ?
૨૮) ૨॥ શેર નો એક પૈસો તો ૭॥ મણનું શું ?
૨૯) રૂ. ૦)-ાનું ૨॥ શેર તો રૂ. ૨ાનું કેટલું ?
૩૦) રૂ. ૨॥ ગદિઆણો તો ૪॥ વાલનું શું ?
૩૧) રૂ. ૦)≡॥નું ૩॥ શેર તો ૧ા મણ ૬ શું ?
૩૨) પાયલીના રૂ. ૦)=ા તો ફરાનું શું ?
૩૩) રૂ. ૨૭॥= ગુંઠો જમીન તો ૩ આના જમીનનું શું ?
૩૪) રૂ. ૧॥- નું ૧ા શેર તો અધોળાનું શું ?
૩૫) રૂ. ૧૫॥=નું ૧॥ મણ તો રૂ. ૩॥=॥માં કેટલું આવે ?
૩૬) ૨ પૈસાનું ૨॥ શેર તો રૂ. ૧॥-નું કેટલું ?
૩૭) ૨ા પૈસાનું શેર તો રૂ. ૫॥=નું કેટલું ?

૩૮) ફરાના રૂ. ૩||≋ તો ૩|| પાયલીનું શું ?
૩૯) રૂ. ૯૩|| ખાંડી તો ૧| મણનું શું ?
૪૦) રૂ. ૬૩|| બેડીઉં તો ૨ મણનું શું ?
૪૧) રૂ. ૧૦૫ ગાલ્લી તો ૧|| મણ ૫ શેરનું શું ?
૪૨) રૂ. ૨૩||= ભાર તો ૧| મણનું શું ?
૪૩) રૂ. ૨૧|= ગજ તો ૧|| તસુનું શું ?
૪૪) ૪|| તસુના રૂ. ૦||-|| તો ૩ ગજનું શું ?
૪૫) ૨ વાલના રૂ. ૦|≂|| તો તોલાનું શું ?
૪૬) રૂ. ૦)≂ના ૫ નંગ તો ૮૦ નંગનું શું ?
૪૭) ૧૨૫ નળીઆનાં રૂ. ૨|= તો બે હજારનું શું ?
૪૮) રૂ. ૧૨|| ગ્રોસ તો ૯ નંગનું શું ?
૪૯) રૂ. ૪૩) ગાલ્લી તો રૂ. ૨|≋નું કેટલું ?
૫૦) રૂ. ૨૩|| હજાર તો રૂ. ૧|≋ાના કેટલાં નંગ ?
૫૧) રૂ. ૨૩||નું ૧| ખાંડી તો ૧|| મણ ૨|| શેરનું શું ?
૫૨) ડઝનનો રૂ. ૦|| તો રૂ. ૦)≋ના કેટલાં નંગ ?
૫૩) રૂ. ૧૦૦નું વ્યાજ રૂ. ૫ મળે તો રૂ. ૬|નું કેટલું મળશે ?
૫૪) ૨|| મણના રૂ. ૬|≂| તો ૨ ખાંડીનું શું ?
૫૫) રૂ. ૩૫)નું વ્યાજ રૂ. ૦)≋ તો રૂ. ૫૬૦નું કેટલું ?

---

૩૨ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

તોલો ને વાલ. બેડીરું ને મણ; ટ્રોય પૌંડ ને રૂપીઆભાર; બુશલ ને ક્વાર્ટર; ક્વાર્ટર ને પેક; મણ ને સવાશેરી; કળશી ને અધમણીઓ; શેર ને ૧| રૂપીઆભાર.

ભારે એકમપરથી હલકા એકમની કિંમત—

૧) રૂપીઆથી અડધા આના. ૨) આનાથી અડધા ઉપઆના.

૩) પૌંડથી બા ગણા પેન્સ. ૪) શિલિંગથી દોઢ ગણા ફાર્થિંગ

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત—

૧) આનાથી બમણા રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી અડધાં રૂપીઆ.

૩) ફાર્થિંગથી ૮ ગણા પૈન્સ.

મનોયત્ન ૬.

૧) રૂ. ૩ા મણ તો ૧ા શેરનું શું આપવું ?

૨) રૂ. ૨૫) મણ તો ૧ા શેરનું શું ?

૩) રૂ. ૧૬ા= બેડીઉં તો મણનું શું ?

૪) રૂ. ૩૬ તોલો તો ૧ વાલનું શું ?

૫) રૂ. ૨૫ાા તોલો તો ૩ વાલનું શું ?

૬) રૂ. ૨૪ા કળશી તો ૦ા મણનું શું ?

૭) ૦ા મણના રૂ. ૨ા≡ાા તો કળશીનું શું ?

૮) રૂ. ૫૫ા બેડીઉં તો રૂ. ૧૦ા≈ાનું કેટલું ?

૯) રૂ. ૦ા—નું વાલ તો રૂ. ૯ા— કેટલું ?

૧૦) ૩ પૈસાનું ૧ા શેર તો મણનું શું ?

૧૧) રૂ. ૨બા તોલો તો બા વાલ ૦ા રતીનું શું ?

૧૨) રૂ ૧ા—નું ૨ વાલ તો તોલાનું શું ?

૧૩) રૂ. ૨૧ાનું મણ તો ૩૮ાા શેરનું શું ?

૧૪) ૧ા શેરના રૂ. ૦)≡ાા તો મણનું શું ?

૧૫) રૂ. ૩૨ા= તોલો તો રૂ. ૮)≈ાનું કેટલું ?

૧૬) રૂ. ૦ા≈નું ૨ વાલ તો ૪ ગદિઆણાનું શું ?

૧૭) વાલનો રૂ. ૦ાા તો રૂ. ૨ા માં કેટલું આવશે ?

૧૮) ૩ પૈસાનું ૧। શેર તો રૂ. ૩॥। નું કેટલું ?
૧૯) વાલના રૂ. ૦)≈॥ તો ૧॥ ગ. ૭॥ વાલ ૧॥ રતીનું શું ?
૨૦) રૂ. ૨૩॥।≡ મણ તો ૭॥ શેરનું શું આપવું ?
૨૧) ૦॥ મણના રૂ. ૦)≡॥ તો ૦॥ કળશીનું શું ?
૨૨) રૂ. ૧૮॥। મણ તો રૂ. ૦॥≡નું કેટલું ?
૨૩) ૨। શેરનો રૂ. ૦)− તો ૪॥ મણનું શું ?
૨૪) રૂ. ૦)≡॥।નું ૧। મણ તો ૧૦ બેડીઆનું શું ?
૨૫) રૂ. ૩૨॥। ફરે તો રૂ. ૧૨।૦॥નું કેટલું ?
૨૬) રૂ. ૦॥≈નું ૨૦ શેર તો ૧ ગાલ્લી ૨ મણનું શું ?
૨૭) ઘડીના રૂ. ૨॥ તો ૧॥ શેરનું શું ?
૨૮) રૂ. ૨૬૨॥ વીંધુ તો ૧૨॥ કાડીનું શું ?
૨૯) હજારના રૂ. ૧૫) તો રૂ. ૦।≡॥ના કેટલાં નંગ ?
૩૦) ગાલ્લીના રૂ ૫૪॥ તો ૦॥। મણ ૭॥ શેરનું શું ?
૩૧) રૂ. ૨૬॥≈ માણી તો ૧૫ શેરનું શું ?
૩૨) રૂ. ૨॥≈ ગજ તો ૦॥। તસુનું શું ?
૩૩) ૨૫ શેરના રૂ. ૧)≈॥। તો ખાંડીનો ભાવ શો ?
૩૪) રૂ. ૦।−નું ૩૧। નંગ તો હજારનું શું ?
૩૫) રૂ. ૦॥।નું ૩૭॥ શેર તો રૂ. ૨૪)નું કેટલું ?
૩૬) ૭॥ શેરના રૂ. ૦॥≡। તો ૬ મણનું શું ?
૩૭) રૂ. ૨।નું શેર તો ઘડીનું શું ?
૩૮) રૂ. ૩)≈નું વ્યાજ રૂ. ૦)≡ થયું તો રૂ. ૧૦૦)નું કેટલું ?

---

૬૪ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

ફરે ને શેર; કળશી ને દસશેર; બેડીઉ ને અધમણીઓ; તોલો; ને ૦॥ વાલ, મણ ને શેર ૦॥≈; માણલ ને ૫ પોલ.

ભારે એકમ ઉપરથી હલકા એકમની કિંમત:—

૧) રૂપીઆ જેટલાજ પૈસા અથવા રૂા.થી ૦ા ગણા આના.

૨) આનાથી ૦ા ગણા ઉપઆના. ૩) પૌંડથી ૩ાા ગણા પેન્સ.

૪) શિલિંગથી ૦ાા ગણા ફાર્ધિંગ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત:—

૧) આનાથી ચોગણા રૂપીઆ. ૨) પૈસા જેટલાજ રૂપીઆ.

૩) ફાર્ધિંગથી ૧૬ ગણા પેન્સ.

મનોયત્ન ૯.

૧) રૂ. ૧૯૨) બેડીકું તો ૦ા મણનું શું ?

૨) ૦ાા મણના રૂ. ૨ાા તો બેડીઆનું શું ?

૩) રૂ. ૭ાા ફરો તો ૧ શેરનું શું ?

૪) રૂ. ૨૫ાા= કળશી તો ૧ાા મણનું શું ?

૫) રૂ. ૦ાા≡નું ૦ાા મણ તો બેડીઆનું શું ?

૬) રૂ. ૩૫ાા કળશી તો રૂ. ૩ા-નું કેટલું ?

૭) ૧૦ શેરના ૪ પૈસા તો બેડીઆનું શું ?

૮) ૨ પાઇનું વાલ તો રૂ. ૦ાનું કેટલું ?

૯) રૂ. ૧)નું ૨ાા વાલ તો ૫ તોલાનું શું ?

૧૦) પૈસાનું ૦ાા શેર તો ૦ા બેડીઆનું શું ?

૧૧) શેરના ૩ પૈસા તો ફરાનું શું ?

૧૨) ૫ પૈસાનું ૧૦ શેર તો રૂ. ૩)નું કેટલું ?

૧૨) એક પૈસાનું શેર તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?

૧૪) રૂ. ૧)નું ૦ાા મણ તો કળશીનું શું ?

૧૫) રૂ. ૧૯ાા ગદિઆણો તો ૨ વાલ ૧ાા રતીનું શું ?

૧૬) ૬ પાઇનું ૦ા મણ તો રૂ. ૨)નું કેટલું ?

૧૭) ૫ શેરના રૂ. ૦। તો રૂ. ૪)માં કેટલું આવે ?
૧૮) ૧૫ શેરના ૩ પૈસા તો ૦। બેડીઆનું શું ?
૧૯) એક પૈસાના ૩ નંગ તો રૂ. ૧)નાં કેટલા નગ ?
૨૦) રૂ. ૪)નાં ૧૨૮ કેળાં તો એક આનાનાં કેટલાં ?
૨૧) એક પૈસો વ્યાજ મેળવવા રૂ. ૫) રોકવા તો રૂ. ૧) વ્યાજ મેળવવા શું રોકવું ?
૨૨) કોથળાના રૂ. ૧૨) તો શેર ૩)=નું શું આપવું ?
૨૩) ૧૮॥ શેરના ૫ પૈસા તો ગાલ્લીનું શું ?
૨૪) રૂ. ૧૮॥એ માણી તો ૭॥ શેરનું શું ?
૨૫) પૈસાનું ૦॥ શેર તો ધડીનું શું ?
૨૬) રૂ. ૦)૦॥નું ૨॥ શેર તો રૂ. ૩)નું કેટલું ?
૨૭) ૨॥ ગજ ૪ તસુનો રૂ. ૧) તો ૧ પૈસાનું કેટલું ?
૨૮) ભારના રૂ. ૨૩॥ તો ૧૫ શેરનું શું ?
૨૯) એક પૈસામાં ૨ દિવસ તો રૂ. ૧)માં કેટલા દિવસ ?
૩૦) એક માઇલનો ખર્ચ ૨ પૌંડ પડે તો ૫ પોલનો કેટલો ખર્ચ થશે?
૩૧) એક પૌંડ વજનના ૪ શિલિંગ તો ૦। ઔંસ વજનનું શું ?
૩૨) રૂ. ૧॥ ના ૭॥ તાવ તો રીમનું શું ?
૩૩) પૌંડ જવાહીરના ૩ પૌંડ પડે તો ૭॥ પેનીવેટનું શું પડે ?

---

૨૫૬ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

કળશી ને અઢીશેરી; બેડીઉં ને પાંચશેરી; માઇલ ને ૧ા પોલ; પૌંડ ને ડ્રામ (એવ);

ભારે એકમપરથી હલકા એકમની કિંમત.

૧) રૂપીઆ જેટલાજ ઉપઆના. ૨) આના જેટલાજ ઉપ ઉપઆના

૩) પૌંડથી ૩।। ગણા ફાર્થિંગ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમ કિંમત.

૧) આનાથી ૧૬ ગણા રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી ૪ ગણા રૂપીઆ.

૩) પાઇથી ૩/૪ ગણા રૂપીઆ.

મનોયત્ન ૮.

૧) રૂ. ૬૪) બેડીરૂ તો ૫ શેરનું શું ?

૨) રૂ. ૨૪) કળશી તો ૨।। શેરનું શું ?

૩) રૂ. ૧૧૨ બેડીઉં તો ૫ શેરનું શું ?

૪) રૂ. ૪૮।। કળશી તો અઢીશેરનું શું ?

૫) ૧૫ શેરના રૂ. ૦)≡।।। તો બેડીઆનું શું ?

૬) રૂ. ૦)≡ાનું ૫ શેર તો બેડીઆનું શું ?

૭) રૂ. ૧૭।। કળશી તો ૭।। શેરનું શું ?

૮) રૂ. ૪૮। ગુંઠો તો એક ચોરસ આનાનું શું ?

૯) રૂ. ૧)નું ૨૪ મણ તો ૩ અઢીશેરીનું શું ?

૧૦) રૂ. ૧૨) ગુંઠો તો ૩ ચોરસ આના જમીનનું શું ?

૧૧) ૭।। શેરના ૩ પૈસા તો કળશીનું શું ?

૧૨) રૂ. ૨૪।। મણ તો શેર ૦)≡ાનું શું ?

૧૩) ૧૦ શેરનો રૂ. ૦)− તો ૨।। માણી ૨ મણનું શું ?

૧૪) રૂ. ૫૧) બેડીઉં તો ૪।। મણનું શું ?

૧૫) રૂ. ૪૦) ગદિઆણો રૂ. ૦।।≡નું કેટલું ?

૧૬) પૌંડ ૧–૧–૪માં ૩ માઇલની મુસાફરી થાય તો ૩।। પોલની મુસાફરીનું શું ખર્ચ થાય ?

૧૭) એક ઔંસ દવાની શીશીના ૩ાા ફાર્થિંગ બેસે તો ૧ પૌંડમાં કેટલા વજનની શીશી આવશે ?

૧૮) રૂ. ૫૨) ભાર તો રૂ. ૦)ાાામાં કેટલું આવશે ?

૧૯) રૂ. ૨૪) માણી તો શેર ૧ાાાનું શું ?

૨૦) રૂ. ૩ાા ભાર તો ૩ાા શેરનું શું ?

૨૧) રૂ. ૧) નું શેર ૧ાાાનું ઘી મળે તો ૧૨ મણનું શું ?

૨૨) રૂ. ૧)નું ૩ાા શેર તો ભારનું શું ?

૨૩) ૪ માણીના રૂ. ૬૪) તો ૭ાા શેરનું શું ?

પ્રકરણ ૫.

૧૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

હજાર ને સેંકડો; ગાંસડી ને રીમ; સેંકડો ને ૧૦ નંગ.

ભારે એકમ પરથી હલકા એકમની કિંમત:—

૧) રૂપીઆથી ૧૦ ગણા દોકડા. ૨) આનાથી ૧૦ ગણી બદામ.
૩) પૌંડથી બમણા શિલિંગ ૪) શિલિંગથી ૬ ગણા પેન્સ.

હલકા એકમ પરથી ભારે એકમની કિંમત:—

૧) આનાથી અડધા રૂપીઆ ને બમણા આના. ૨) પૈસાથી અઢીગણા આના. ૩) પાઇથી પોણા આના અને તેટલી પાઇ.
૪) શિલિંગથી અડધા પૌંડ.

મનોયત્ન ૯.

૧) રૂ. ૫૫) ગાંસડી કાગળ મળે તો રીમનું શું ?

૨) રૂ. ૧૨ાા હજાર નો સેંકડાનો ભાવ શો ?

૩) રૂ. ૧)ના ૫ નંગ તો ૫૦ નંગનું શું ?
૪) રૂ. ૬॥ રીમ તો ગાંસડીનું શું ?
૫) ગાંસડીના રૂ. ૩૫॥= તો ૩ રીમનું શું ?
૬) રૂ. ૩॥॥ સેંકડો તો હજારનું શું ?
૭) રૂ. ૭૨॥ હજાર તો ૧૦૦નું શું ?
૮) રૂ. ૪॥≡ની ૧૦૦ પેનસીલ તો ૩૫ પેનસીલનું શું ?
૯) રૂ. ૧૮॥॥ હજાર તો રૂ ૨)=માં કેટલા નંગ આવે ?
૧૦) રૂ. ૦)=॥ હજાર તો ૬૦ નંગનું શું ?
૧૧) રૂ. ૧)ના ૪૫ કેળાં તો ૧૮૦૦ કેળાંનું શું ?
૧૨) રૂ. ૧॥ સેંકડો તો રૂ. ૦)–નાં કેટલાં ?
૧૩) ૧૦૦ ટાંકણીની ૪॥ પાઇ તો ૨ હજારનું શું ?
૧૪) ૧ બાજની રૂ. ૦)૦॥૨ પાઇ તો રૂ. ૫ માં કેટલી આવે ?
૧૫) રૂ. પા॥= રીમ તો ૨॥ ગાંસડીનું શું ?
૧૬) એક પૈસાના ૧૦ જમરૂખ તો ૦। હજારનું શું ?
૧૭) ૨૧ ટાંકણીની ૨ પાઈ તો ૮૪૦ ટાંકણીનું શું ?
૧૮) રૂ. ૪॥ એ સેંકડો તો રૂ।. પા॥=નાં કેટલાં નંગ ?
૧૯) ૧ કેળાનો ૧॥ પૈસો તો ૧૦૦નું શું ?
૨૦) ૧ પાઇના ૨॥ નંગ તો બે હજારનું શું ?
૨૧) રૂ. ૭)≡ કોડી તો ૨૦૦ નંગનું શું ?
૨૨) રૂ. ૨૫॥= હજાર તો રૂ ૬॥=॥નાં કેટલાં નંગ ?
૨૩) રૂ. ૨૮) હજાર તો રૂ. ૧॥॥નાં કેટલાં નંગ ?
૨૪) ૨॥=નાં ૬૨॥ નંગ તો હજારનો ભાવ શો ?
૨૫) રૂ. ૨૨॥ મણ તો ૪ શેરનું શું ?
૨૬) રૂ. ૩૧નું ૧૨ મણ તો ૧ ધડીનું શું ?

૨૭) રૂ. ૬ળાનું વર્ષ તો ૧ માસ ૬ દિવસનું શું ?
૨૮) રૂ. ૧૫) કળશી તો ૧ાા મણ ૪ શેરનું ?
૨૯) રૂ. ૨૫ળા ભાર તો ૨ ઘડીનું શું ?
૩૦) રૂ. ૩૮)= ગાલ્લી તો ૩ મણનું શું ?
૩૧) રૂ. ૧૧૫)માં ૨ ગાંસડી કાગળ મળે તો ૨ રીમનું શું ?

૨૪૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

ગાલ્લી ને પાંચશેરી; ભાર ને ૪ શેર; માણી ને ૨ શેર; રીમ ને ૨ તાવ.

* ભારે એકમપરથી હલકા એકમની કિંમત:—

૧) રૂપીઆથી ૧/૧૫ ગણા આના.
૨) રૂપીઆથી ૫/૧૬ ગણા દોકડા. ૩) રૂપીઆથી ૪/૫ ગણી પાઈ.
૪) પૌંડ જેટલાજ પેની. ૫) શિલિંગથી ૧/૨૦ ગણા પેની.

*૨૪૦	ગુણોત્તરમાં	૮ના	ગુણોત્તરના	૩૦મા	ભાગની	કિંમત
,,	,,	૧૦ના	,,	૨૪મા	,,	,,
,,	,,	૧૨ના	,,	૨૦મા	,,	,,
,,	,,	૧૬ના	,,	૧૫મા	,,	,,
,,	,,	૨૦ના	,,	૧૨મા	,,	,,
,,	,,	૨૪ના	,,	૧૦મા	,,	,,
,,	,,	૩૦ના	,,	૮મા	,,	,,
,,	,,	૪૮ના	,,	૫મા	,,	,,

× હલકા એકમપરથી ભારે એકમની કિંમત:—

1) આનાથી ૧૫ ગણા રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી ૩ાા ગણા રૂપીઆ.
3) પાઇથી ૧। ગણા રૂપીઆ. ૪) શિલિંગથી ૧૨ ગણા પૌંડ.
૫) પેન્સ જેટલાંજ પૌંડ.

મનોયત્ન ૧૦.

૧) રૂ. ૩૭ા ગાલ્લી તો ૫ શેરનું શું ?
૨) રૂ. ૭ા રીમ તો ૪ તાવનું શું ?
૩) રૂ. ૦)≡નું ૫ શેર તો રૂ. ૪૫)નું કેટલું ?
૪) રૂ. ૧૧। માણી તો ૨ શેરનું શું ?
૫) ૫ શેરના રૂ. ૦)= તો ૩૦ રૂપીઆનું કેટલું ?
૬) રૂ. ૧૫ાા= ગાલ્લી તો ૦ાા મણનું શું ?
૭) ૫ શેરના રૂ. ૦)–ા૧ તો ગાલ્લીનું શું ?
૮) ૩ કાગળનો પૈસો તો રીમનું શું ?
૯) રૂ. ૦ા≡ાા રીમ તો ૮ તાવનું શું ?
૧૦) શેરની એક પાઇ તો ગાલ્લીનું શું ?
૧૧) ૧ પાઇના ૨ કાગળ તો ૪ રીમનું શું ?
૧૨) ૨ શેરના રૂ. ૦)=ાા તો માણીનું શું ?
૧૩) રૂ. ૧૮ાા માણી તો ૨ શેરનું શું ?
૧૪) રૂ. ૨૮ ગાલ્લી તો રૂ. ૦ાા=નું કેટલું ?
૧૫) રૂ. ૦)≡નું ૪ શેર તો બારનું શું ?
૧૬) રૂ. ૫)ના ૩ રીમ તો ૬ તાવનું શું ?
૧૭) રૂ. ૦)–નું ૧૨ શેર તો ૧ ખાંડી ૪ મણનું શું ?

× $\frac{1}{280}$ ગુણોત્તરમાં $\frac{1}{8}$ ગુણોતરથી ૩૦ ગણી કિંમત.

૧૮) ૩ મણનો રૂ. ૧ા તો ૩ શેરનું શું ?
૧૯) ૪ શેરનો એક પૈસો તો ૨ માણીનું શું ?
૨૦) રૂ. ૨ાા રીમ તો ૨ા પૈસાના કેટલા કાગળ?
૨૧) ૧ાા રીમનો રૂ. ૧) તો ૬ તાવનું શું ?
૨૨) રૂ. ૫૨ાા ગાસડી તો રૂ. ૦ાાાનું કેટલું ?
૨૩) રૂ. ૧) ના ૨ાા રીમ તો ૧ ઘા ૧ તાવનું શું ?
૨૪) રૂ. ૦)~નું ૪ શેર તો ભારનું શું ?
૨૫) ૪ તાવના રૂ. ૦)≡ તો રીમનું શું ?

---

૩૨૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

મણ ને નવટાંક; ખાંડી ને ૨ાા શેર; કળશી ને ૨ શેર; ભાર ને ૩ શેર; બેડીઉં ને ૪ શેર; મૈલ ને પોલ.

*** ભારે એકમપરથી હલકા એકમની કિંમત:—**

૧) રૂપીઆથી ૫ ગણી બદામ. ૨) આનાથી ૫ ગણી વીસવાસી.
૩) પૌંડથી પોણા પેની. ૪) શિલિંગથી $\frac{3}{20}$ પેની.

*૩૨૦	ગુણોત્તરમાં	૮ના	ગુણોત્તરના	૪૦મા	ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	,,	૧૦ના	,,	૩૨ના	ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	,,	૧૬ના	,,	૨૦મા	ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	,,	૨૦ના	,,	૧૬મા	ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	,,	૩૨ના	,,	૧૦મા	ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	,,	૪૦ના	,,	૮મા	ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	,,	૬૪ના	,,	૫મા	ભાગની	કિંમત.

+ હલકા એકમપરથી ભારે એકમની કિંમત:—

૧) આનાથી ૨૦ ગણા રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી ૫ ગણા રૂપીઆ.
૩) પાઇથી $\frac{૫}{૪}$ ગણા રૂપીઆ. ૪) શિલિંગથી ૧૬ ગણા પૌંડ.
૫) પેન્સથી $\frac{૪}{૫}$ ગણા પૌંડ.

મનોયત્ન ૧૧.

૧) રૂ. ૩૦) મણ તો નવટાંકનું શું ?
૨) ૫ રૂપીઆભારના રૂ. ૦)=ાા તો મણનું શું ?
૩) રૂ. ૪૫ ખાંડી તો રાા શેરનું શું ?
૪) રૂ. ૨૫) કળશી તો ૪ અચ્છેરનું શું ?
૫) રૂ. ૫૫) ભાર તો ૩ શેરનું શું ?
૬) રૂ. ૬૫) બેડીઉં તો ૪ શેરનું શું ?
૭) ૩ પૌંડમાં ૧ માઇલ રેલવે બંધાય તો ૧ પોલ રેલવે બાંધવાનું ખર્ચ શું થાય ?
૮) રૂ. ૨ાા= મણ તો ૫ રૂપીઆભારનું શું ?
૯) રાા શેરનો રૂ. ૦)–ાા તો ખાંડીનું શું ?
૧૦) પોણો પાશેરના ૩ાા પૈસા તો રૂ. ૬ાનું કેટલું આવે ?
૧૧) નવટાંકનો ૧ાા પૈસો તો મણનું શું ?
૧૨) રૂ. ૦)–ાાાનું રાા શેર તો ખાંડીનો ભાવ શો ?
૧૩) રૂ. ૦)=ાાાનું ૩ શેર તો ૧ ખાંડી ૪ મણનું શું ?
૧૪) રૂ. ૫) શેર તો પોણા અચ્છેરનું શું ?
૧૫) ૩ પોલ સડક બાંધવાનું ખર્ચ ૧ાા પેન્સ થાય તો ૩ માઇલ બાંધવાનું શું ખર્ચ થશે ?

+$\frac{૧}{૩૨૦}$ ગુણોત્તરમાં $\frac{૧}{૮}$ના ગુણોત્તરથી ૪૦ ગણી કિંમત.
" " $\frac{૧}{૧૦}$ના " ૩૨ ગણી કિંમત.

૧૬) ૦)=ાનું ૩ાા શેર તો ગાશીનું શું ?
૧૭) ૧૦ શેરના રૂ. ૭ાા તો ૧ા રૂપીઆભારનું શું ?
૧૮) અધેળ એલચીના ૦)=ાા આના તો મણનું શું ?
૧૯) રૂ. ૨૦) માણી તો ૧ાા શેરનું શું ?
૨૦) રૂ. ૦)=નું ૧ાા શેર તો માણીનું શું ?
૨૧) રૂ. ૦)૦ાનું ૦ાા શેર તો ૬ મણનું શું ?
૨૨) રૂ. ૧૬૦૦)નું વ્યાજ રૂ. ૨૫) થયું તો રૂ. ૫)નું વ્યાજ કેટલું થશે.
૨૩) ૮ વર્ષમાં રૂ. ૪૦૦) બચાવ્યા તો એ લેખે ૯ દિવસમાં શું બચાવ્યું હશે ?

પ્રકરણ ૬.

પરચુરણ દાખલા.

મનોયત્ન ૧૨.

૧) કુંડીના રૂ. ૪ાા તો રૂા. ૦ા=ાા નાં કેટલાં નંગ ?
૨) રૂ. ૧૮ાાની ૪ કોડી ટોપી મળે તો રૂ. ૨ા=ાા ની કેટલી ?
૩) ૪ કોડીના રૂ. ૧૫ તો ૧૦ નંગનું શું ?
૪) બેડીઆના ૩૭ાા રૂપીઆ તો રૂ. ૪ાા≈નું કેટલું ?
૫) ૪ મણના રૂ. ૧ા=ા તો બેડીઆનું શું ?
૬) રૂ. ૧૨નું ૩૨ મણ તો ૧ાા રૂપીઆનું કેટલું ?
૭) કળશીના રૂ. ૭ાા તો ૨ મણનું શું ?
૮) ૩ મણના રૂ. ૩ાા≈ તો ૧૫ શેરનું શું ?
૯) ગજના રૂ. ૨ાા તો રૂ. ૦ા=નું કેટલું ?

૧૦) રૂ. ૩ા ગજ તો ૩ તસુનું શું ?
૧૧) રૂ. ૨૩ાાા તોલો તો ૪ વાલનું શું ?
૧૨) ૩ વાલના રૂ. ૨ા≈ તો ૦ાાા તોલાનું શું ?
૧૩) રૂ. ૩૭ાાનું ૩ ગજ તો ૯ તસુનું શું ?
૧૪) ૭ તસુના રૂ. ૦ા~ તો ૨ા ગજ ૨ તસુનું શું ?
૧૫) રૂ. ૧૨ાાા સેંકડો તો રૂ. ૧ાા~ાાના કેટલા નંગ ?
૧૬) રૂ. ૩૩ાાા= હજાર તો ૧૨૫ નંગનું શું ?
૧૭) ૧૨૫ નંગના રૂ. ૬ા૦ તો હજારનું શું ?
૧૮) રૂ. ૬ાા≈ના ૨૫ નંગ તો ૨ સેંકડાનું શું ?
૧૯) રૂ. ૦ા~ના ૨૫ નંગ તો ૨ાા રૂપીઆનાં કેટલાં નંગ ?
૨૦) રૂ. ૧ાાનું ૨ શેર તો ૦ા શેરનું શું ?
૨૧) રૂ. ૩ાા~નું શેર તો નવટાંકનું શું ?
૨૨) રૂ. ૪ાાા શેર તો ૨ અધોળનું શું ?
૨૩) રૂ. ૭ાાા એકર તો ૫ ગુંઠાનું શું ?
૨૪) ૫ ગુંઠાના ૧૫ રૂપીઆ તો એકરનું શું ?
૨૫) રૂ. ૧૦) ભાર તો રૂ. ૧ાનું કેટલું ?
૨૬) રૂ. ૧ાા ડઝન તો રૂ. ૦)≡નાં કેટલાં નંગ ?
૨૭) રૂ, ૧૨ાાા માણી તો રૂ. ૧ાા~ાાનું કેટલું ?
૨૮) ભારના ૨૫ાા રૂપીઆ તો ૩ મણનું શું ?
૨૯) રૂ. ૭ાાા ભાર તો રૂ. ૦ાાા≡ાનું કેટલું ?
૩૦) રૂ. ૪ાાા મણ તો રૂ. ૦ાા~ાનું કેટલું ?
૩૧) ૩ાા ભારના ૯૮ રૂપીઆ તો રૂ. ૧ાાાનું કેટલું ?
૩૨) ૨ ડઝનના રૂ. ૦ાાા= તો રૂ. ૦)~ાાનાં કેટલાં નંગ ?

૩૩) રૂ. ૩ાા ફુટ તો ૧ાા ઇંચનું શુ ?
૩૪) ૫ ફુટ ૪ ઇંચના ૩ આના તો ૮ ઇંચનું શું ?
૩૫) રૂ. ૧૮ાા મહીનો તો ૩ાા દિવસનું શું આપવું ?
૩૬) રૂ. ૫૬ા મહીનો તો રૂ. ૩ાામાં કેટલા દિવસ ?
૩૭) રૂ. ૨૩ાાા ખાંડી તો ૨ાા મણનું શું ?
૩૮) રૂ. ૨૯ાાા વીંધુ તો રૂ. ૩ાા≡ાનું કેટલું ?
૩૯) ૧ાા રતીના રૂ. ૦)−ાા તો ૯ વાલ ૧ રતીનું શું ?
૪૦) શેર ૦)≡ાાના રૂ. ૦)≡ાા તો ૨ાા શેરનું શું ?
૪૧) ૭ાા શેરના રૂ. ૧ા=ાા તો ૩ મણનું શું ?
૪૨) રૂ. ૪૫ વર્ષ તો ૦ાા મહીનાનું શું ?
૪૩) રૂ. ૩૬૦નું વર્ષ તો ૨૦ રૂપીઆમાં કેટલા દિવસ ?
૪૪) ૧ાા મણ ૫ શેરના રૂ. ૧ાાા= તો ગાલ્લીનું શું ?
૪૫) ૨ાા મણના રૂ. ૬ા તો ૨ ખાંડીનું શું ?
૪૬) રૂ. ૨ાાનું પાા મણ તો રૂ. ૦)=ાાનું કેટલું ?
૪૭) રૂ. ૦ા શેર તો અધોળનું શું ?
૪૮) રૂ. ૦ાા શેર તો રૂ. ૦)૦ાાનું કેટલું ?
૪૯) ૧ા મણના રૂ. ૦ાા≡ા તો ખાંડીનું શું ?
૫૦) રૂ. ૧ાાા= તોલો તો ૨ વાલનું શું ?
૫૧) ૪૬ાાા= ગાલ્લી તો ૧ાા મણ ૫ શેરનું શું ?
૫૨) રૂ. ૧૭ાા સેંકડો તો ૬ા નંગનું શું ?
૫૩) રૂ. ૨૪ાાા તોલો તો રૂ. ૧ા૦ાાનુ કેટલું ?
૫૪) રૂ. ૧૨ાા ગ્રોસ તો ૯ નંગનું શું ?
૫૫) રૂ. ૧૬ા કોથળો તો ૧૨ાા શેરનું શું ?

૫૬) રૂ. ૬૨॥ હજાર તો રૂ. ૩॥=॥નાં કેટલાં નંગ ?
૫૭) ૧। વસાના રૂ. ૩॥ તો વીંઘાનું શું ?
૫૮) ૧૨૫ નંગના રૂ. ૦॥॥≡ તો ૨૦ નંગનું શું ?
૫૯) રૂ. ૪॥નું ૩॥ ગજ તો રૂ. ૦।૦॥નું કેટલું ?
૬૦) ૩॥। તોલાના રૂ. ૨૨॥ તો ૭॥ વાલનું શું ?
૬૧) રૂ. ૧॥ના ૮ નંગ તો રૂ. ૦)≡॥નાં કેટલાં નંગ ?
૬૨) રૂ. ૦)≡॥ મણુ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૬૩) ૭॥ ગુંઠાના રૂ. ૬॥ તો એકરનું શું ?
૬૪) ૩ વાલના રૂ. ૦।=॥ તો તોલાનું શું ?
૬૫) રૂ. ૬॥ મણ ખાંડ તો ૫ શેરનું શું ?
૬૬) ૧॥ પૈસાનું નવટાંક તો રૂ. ૦)=નું કેટલું ?
૬૭) ૩ અધોળનો રૂ. ૦)૦॥ તો ૩ શેરનું શું ?
૬૮) રૂ. ૩॥ શેર તો ૨ અધોળનું શું ?
૬૯) રૂ. ૨। માસો તો રતીનું શું ?
૭૦) નવટાંકનો રૂ. ૦)−॥ તો શેરનું શું ?
૭૧) રૂ. ૩॥ શેર તો શેર ૦)=નું શું ?
૭૨) શેરના રૂ. ૦)= તો શેર ૧॥=નું શું બેસે ?
૭૩) માસાનો રૂ. ૦। તો ૨॥ રતીનું શું ?
૭૪) રૂ. ૦)−નું શેર ૦। કોપરેલ તો શેર ૨॥=નું શું?
૭૫) રૂ. ૦)=॥ની નવટાંક ચારોળી તો ૨॥ શેરનું શું ?
૭૬) પાયલીના રૂ. ૦)=॥ તો ટીપરીનું શુ ?
૭૭) રૂ. ૨॥= મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૭૮) રૂ. ૦।≈ શેર જીરૂ તો ૬ અધોળનું શું ?

૭૯) રૂ. ૦।~ની શેર શેવ તો શેર ૦॥=નું શું ?
૮૦) ૦।~ાની નવટાંક બદામ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૮૧) ૨ અધોળના રૂ. ૦)=ા તો ૨॥ શેરનું શું ?
૮૨) ૧॥ શેર દૂધનો ૦)– તો દોઢ પાઈનું કેટલું ?
૮૩) દોઢ પાશેરની ૪ પાઇ તો ૪ આનાનું કેટલું ?
૮૪) રૂ. ૦)≡ના પાયલી ચોખા મળે તો ૨ પાયલી ૨ ટીપરીનું શું?
૮૫) રૂ. ૦)≡નું મણ તો ૩॥ પૈસાનું કેટલું ?
૮૬) ફર્લાંગ મુસાફરીની ૧॥ પેન્સ તો ૨॥ માઇલનું શું બેસે ?
૮૭) ૨॥ ફર્લાંગની મુસાફરી ૨ શિલિંગમાં થાય તો ૧। માઇલની મુસાફરીનું શું બેસે ?
૮૮) મણ વેગણના રૂ. ૧=ા તો રૂ. ૨)–ાામાં કેટલા આવશે ?
૮૯) નવટાંકના રૂ. ૦–ા તો રૂ. ૨)૦ાામાં કેટલું આવે ?
૯૦) ૩॥ પૈસાનું ૫ શેર મળે તો રૂ. ૦।~ાનું કેટલું આવે ?
૯૧) મણનો રૂ. ૦)૦॥ તો રૂ. ૧=ાામાં કેટલું આવે ?
૯૨) ૫ પોલ જમીનનો ૧ પૌંડ બેસે તો રૂડનું શું બેસે ?
૯૩) પૌંડ સોનાના ૩॥ પૌંડ પડે તો ૧॥ ઔંસનું શું ?
૯૪) ૧॥ ઔંસ દવાની ૧॥ શિલિંગ બેસે ૨॥ પૌંડમાં કેટલી દવા આવશે ?
૯૫) રૂ. ૧૮॥ એ માણી વાલ મળે તો ૧॥ મણનું શું ?
૯૬) રૂ. ૧૩૨)એ ભાર તો ૪॥ મણનું શું ?
૯૭) રૂ. ૨૫॥ એ તોલો સોનું તો ૧ વાલ ૧ રતીનું શું ?
૯૮) રૂ. ૫૭॥ એ બેડીઉં તો ૬ મણનું શું ?
૯૯) રૂ. ૧૫॥= હજાર તો ૧૨૫ નંગનું શું ?

૧૦૦) રૂ. ૧ાા શેર તો અધોળનું શું ?
૧૦૧) રૂ. ૪ાા= મણ તો ૨ાા શેરનું શું ?
૧૦૨) રૂ. ૦)≋ શેર તો અધોળનું શું ?
૧૦૩) રૂ. ૧૫) કળશી તો ૪ મણનું શું ?
૧૦૪) ૫ પૈસાનું વાલ તો ગદિઆણાનું શું ?
૧૦૫) રૂ. ૧૨ાા ગદિઆણો તો વાલનું શું ?
૧૦૬) ૨ાા શેરના રૂ. ૦ા≋ાા તો મણનું શું ?
૧૦૭) રૂ. ૦ા≋ વાલ તો ૦ાા તોલાનું શું ?
૧૦૮) રૂ. ૧ાા= મણ તો ૨ાા શેરનું ?
૧૦૯) રૂ. ૧) નું ૧ાા મણ તો ભારનું શું ?
૧૧૦) ૧ા મણ કેરીનો રૂ. ૧) તો ૨ાા કળશીનું શું ?
૧૧૧) રૂ. ૧ા– નો ૦ાા ફેરો તો પાયલીનું શું ?
૧૧૨) એક આનાનું ૨ાા શેર તો ૨ાા મણનું ?
૧૧૩) શેરના ૩ આના તો શેર ૦)= નું શું ?
૧૧૪) એક આના ૧૨ શેર તો ૦ાા શેરનું શું ?
૧૧૫) રૂ. ૨ા= ગદિઆણો તો વાલનું શું ?
૧૧૬) રૂ. ૦)–ાા નું એક અધોળ તો ૨ા શેરનું શું ?
૧૧૭) રૂ. ૩ાા= મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૧૧૮) રૂ. ૧૫ાા કળશી તો ૨ાા મણનું શું ?
૧૧૯) રૂ. ૦ાા=નું વાલ તો ૧ા તોલાનું શું ?
૧૨૦) ૨ાા ગદિઆણાના રૂ. ૪૦) તો રૂ. ૧ાા નું કેટલું આવે ?
૧૨૧) રૂ. ૧) ની ૩ શેર અરધી તો રૂ. ૦ા≋ની કેટલી ?
૧૨૨) રૂ. ૦)–નું ૨ાા શેર તો અધોળનું શું ?

૧૨૩) શેર ૦)≡નો રૂ. ૦)= તો સવાપાંચશેરનું શું ?
૧૨૪) ૨। શેરનો એક પૈસો તો ૧૩।। શેરનું શું ?
૧૨૫) રૂ. ૦)≡નું ૧૦।। શેર તો રૂ. ૦।–નું કેટલું ?
૧૨૬) રૂ. ૦)=।।નું ૬। શેર તો મણનું શું ?
૧૨૭) ૭।। શેરનો એક પૈસો તો ૭।। મણનું શું ?
૧૨૮) મણના રૂ. ૧।।–। તો કળશીનું શું ?
૧૨૯) ૭ પૈસાનું વાલ તો ૦।। ગદિઆણો ૪ વાલનું શું ?
૧૩૦) મણના રૂ. ૧।।=। તો કળશીનો ભાવ શો ?
૧૩૧) રૂ. ૧।।।= મણ તો રૂ. ૦।।–।।। નું કેટલું ?
૧૩૨) રૂ. ૦)–! અધોળ તો ૧। શેરનું શું ?
૧૩૩) ૨।। શેરના ૧૨।। પૈસા તો ૧।। મણનું શું ?
૧૩૪) રૂ. ૦)–।નું અધોળનું તો રૂ. ૧।।–નું કેટલું ?
૧૩૫) અધોળનો રૂ. ૦)–। તો રૂ. ૦।। ૦।।। નું કેટલું ?
૧૩૬) રૂ. ૧૭।।= કળશી તો રૂ. ૧)–।। ૧।। પાઈનું કેટલું ?
૧૩૭) ૧। મણના રૂ. ૧।।।≡।।। તો ખાંડીનું શું ?
૧૩૮) રૂ. ૪૨)નું વર્ષ તો ૦।।। માસનું શું ?
૧૩૯) ૨ મણના રૂ. ૨)≡।। તો બેડીઆનું શું ?
૧૪૦) રૂ. ૧૧। મહીનો તો રૂ. ૨।।=માં કેટલા દિવસ ?
૧૪૧) ૧।। મણના રૂ. ૨। તો ભારનું શું ?
૧૪૨) ૪।। તસુના રૂ. ૦।।–।। તો ૩ ગજનું શું ?
૧૪૩) રૂ. ૩૬।।।= તોલો તો ૨ વાલનું શું ?
૧૪૪) રૂ. ૩૫ સેંકડો તો રૂ. ૨)≡ના કેટલાં નંગ ?
૧૪૫) રૂ. ૪૩।।। હજાર તો ૬૨।। નંગનું શું ?
૧૪૬) ૦।।। ડઝનના રૂ. ૦)≡ તો ગ્રોસનું શું ?

૧૪૭) રૂ. ૧૨॥ સેંકડો તો રૂ. ૦॥=ના કેટલા નંગ ?
૧૪૮) રૂ. ૫૦નું ૩૨ મણ તો ૨ મણનું શું ?
૧૪૯) રૂ. ૧૮॥ ભાર તો ૨૪ શેરનું શું ?
૧૫૦) રૂ. ૪૫)નું વર્ષ તો રૂ. ૨॥-માં કેટલી મુદત ?
૧૫૧) રૂ. ૨૪॥ તોલો તો ૫। વાલ ૦॥ રતીનું શું ?
૧૫૨) ૧॥ મણના રૂ. ૨।=। તો ભારનું શું ?
૧૫૩) રૂ. ૪॥નું મણ તો ૧। શેરનું શું ?
૧૫૪) રૂ. ૬૪॥= ખેડીઉં તો મણનું શું ?
૧૫૫) રૂ. ૫૯॥ ખેડીઉં તો મણનું શું ?
૧૫૬) વાલના રૂ. ૦॥-॥ તો તોલાનું શું ?
૧૫૭) રૂ. ૦॥-નું વાલ તો ૧ ગદિઆણાનું શું ?
૧૫૮) રૂ. ૧૧॥ કળશી તો ૪॥ મણનું શું ?
૧૫૯) ૦॥ મણની દળામણી ૦)=॥ તો કળશીનું શું ?
૧૬૦) રૂ. ૫૨॥= ખેડીઉં તો ૨ ખેડીઆ ૪ મણનું શું ?
૧૬૧) રૂ. ૨॥= મણ તો ૩॥ શેરનું શું ?
૧૬૨) રૂ. ૨૧॥= મણ તો ૧૧। શેરનું શું ?
૧૬૩) રૂ. ૨૧॥ ખેડીઉં તો ૨॥ ખેડીઆ ૫ મણનું શું ?
૧૬૪) તોલાના રૂ. ૦॥- તો ૦। ગદિઆણો ૨ વાલનું શું ?
૧૬૫) ૨॥ શેરના ૭॥ પૈસા તો ૨॥ મણનું શું ?
૧૬૬) રૂ. ૦॥-॥નું મણ તો ખેડીઆનું શું ?
૧૬૭) ૨ વાલનો રૂ. ૧) તો ૩ તોલાનું શું ?
૧૬૮) રૂ. ૦॥- મણ મીઠું તો રૂ. ૮॥=નું કેટલું ?
૧૬૯) એક આનાનું ૩॥ વાલ તો ૧૨। તોલાનું શું ?
૧૭૦) રૂ. ૧૮॥ શેર તો ૧। રૂપીઆભારનું શું ?

૧૭૧) રૂ. ૦)≡ાનું ૧ા શેર તો ૩ાા મણનું શું ?

૧૭૨) રૂ. ૨૭ાા મહીનો તો ૧૨ દિવસનું શું આપવું ?

૧૭૩) કોડીના રૂ. ૨૮ાાા તો ૪ નંગનું શું ?

૧૭૪) રૂ. ૧૯ાા ખાંડી તો રૂ. ૫૭ાાામાં કેટલું આવશે ?

૧૭૫) ૩૫ વળીના રૂ. ૧ાા તો કોડીનો ભાવ શો ?

૧૭૬) રૂ. ૧)ની ૩ કોડી તો ૯ નંગનું શું ?

૧૭૭) રૂ. ૧ાા= ગ્રોસ તો ૨ ગ્રોસ ૪ ડઝનનું શું ?

૧૭૮) રૂ. ૨૬ાા– સેંકડો તો કોડીનું શું ?

૧૭૯) રૂ. ૩૯ાાનું એકર તો રૂ. ૪ાા≡ાનું કેટલું ?

૧૮૦) વીંઘાના રૂ. ૩૪ા તો રૂ. ૧૨ાા–ામાં કેટલું આવે ?

૧૮૧) રૂ. ૧)નું ૧ાા વાર તો ૫ા ગજનું શું ?

૧૮૨) રૂ. ૪ાા એ વાર તો રૂ. ૫ાનું કેટલું ?

૧૮૩) ૬ વારનો રૂ. ૧) તો ૨૪ાા ગજનું શું ?

૧૮૪) ગજના રૂ. ૧૦ા તો રૂ ૬૨)=ામાં કેટલું આવે ?

૧૮૫) રૂ. ૧)નું ૧૦ ગજ તો રૂ. ૧ાા=નું કેટલું આવે ?

૧૮૬) ૫ાા ગજનો રૂ. ૧) તો ૮ા વારનું શું ?

૧૮૭) રૂ. ૧૫૦)નું ૨ ટકા લેખે ૧ાા વર્ષનું વ્યાજ શું ?

૧૮૮) રૂ. ૨૫ાા= ગજ તો ૧ાા વાર ૬ તસુનું શું ?

૧૮૯) રૂ. ૩૨ાા≡ા ૧ પાઇનું તોલો તો ૧ાા ગદિ. ૩ાા વાલ ૦ાા રતીનું શું ?

૧૯૦) ખાંડીના રૂ. ૩૭ાા તો રૂ. ૦)≡નું કેટલું આવે ?

૧૯૧) રૂ. ૨૦)નું ૩૩ાા મણ તો રૂ. ૬ાાનું કેટલું ?

૧૯૨) હજારના રૂ. ૪ાા≡ તો ૬૩ નંગનું શું ?

૧૯૩) રૂ. ૧૨ાા સેંકડો તો રૂ. ૧ાા=નાં કેટલાં નંગ ?

૧૯૪) રૂ. ૪૦)નું ૩ા વર્ષનું વ્યાજ રૂ. ૨૮) થયું તો દર કેટલો ?
૧૯૫) ૨૫૦૦ નળીઆના રૂ. ૧૮ાા તો સેંકડાનો ભાવ શો?
૧૯૬) રૂ. ૧૭ા મણ તો શેર ૧૩ાાનું શું ?
૧૯૭) રૂ. ૯૩ાા સેંકડો તો ૧૫૨૦ નંગનું શું ?
૧૯૮) રૂ. ૨૫ાા ગજ તો ૬ ગજ ૨ા તસુનું શું ?
૧૯૯) ગજના રૂ. ૮ાા તો રૂ. ૧)—નું કેટલું ?
૨૦૦) રોજના રૂ. ૦ા—૧ પાઇ તો વર્ષનું શું ?
૨૦૧) રૂ. ૦)≡નું ૧ાા વાલ તો ૨ા તોલાનું શું ?
૨૦૨) રૂ. ૩ાા≡ાનું ૦ાા મણ ૯ાા શેર તો ૪ા શેરનું શું ?
૨૦૩) ૩ાા શેરના રૂ. ૧ા≡ાા તો ૬ શેરનું શું ?
૨૦૪) ૨૭નું ૧ાા મણ તો રૂ. ૦ાા— નું કેટલું આવે ?
૨૦૫) ૧ા શેરના રૂ. ૦)≡ાા તો ૧ મણ ૦ાા≡ શેરનું શું ?
૨૦૬) વર્ષના રૂ. ૧૪૬ા તો રૂ. ૩)૦ાાાંમાં કેટલા દિવસ ?
૨૦૭) રૂ. ૨૩ાાા મણ તો રૂ. ૨ા≡માં કેટલું આવે ?
૨૦૮) રૂ. ૦)≡ નું ૩ તસુ તો ૪ાા વારનું શું ?
૨૦૯) ૧ મણના રૂ. ૧૭ાા તો રૂ. ૦)—ાા નું કેટલું ?
૨૧૦) રૂ. ૪૫) ગાડી તો રૂ. ૦ા૦ાા નું કેટલું ?
૨૧૧) તોલાનો રૂ. ૧ા તો ૧ાા વાલ ૨ા રતીનું શું ?
૨૧૨) ૦ાા મણના રૂ. ૫) તો અધોળાનું શું ?
૨૧૩) ૬ પૈસાનું શેર ૩≡ તો ૧૦ પૈસાનું કેટલું ?
૨૧૪) રૂ. ૨૧) મણ તો રૂ. ૪ાા—ાા નું કેટલું ?
૨૧૫) ૩ાાા મણના રૂ. ૩ાા૦ા તો ખાંડીનો ભાવ શો ?
૨૧૬) રૂ. ૯)— માં ૧૨ દિવસ તો મહીનાનું શું ?
૨૧૭) રૂ. ૧ાા≡ મણ તો ૧ા ખાંડી ૩ મણનું શું ?

૨૧૮) રૂ. ૭૫) વર્ષં તો ૩ માસ ૧૨ દિવસનું શું ?
૨૧૯) ખાંડીના રૂા. ૧૮ાા તો રૂ. ૦)-ાા નું કેટલું ?
૨૨૦) મણના રૂા. ૧ાાા= તો ૨ શેરનું શું ?
૨૨૧) રૂ. ૨૦ા નું ૩૩ાાા મણ તો રૂ. ૬ાાા નું કેટલું ?
૨૨૨) ૩ તસુના રૂ. ૦)≡ તો ૨ા ગજનું શું ?
૨૨૩) રૂ. ૨૫ાાનું વાર તો રૂ. ૩)≡નું કેટલું ?
૨૨૪) રૂ. ૩ાાનું મણ તો રૂ. ૦ાા≡ાનું કેટલું ?
૨૨૫) મહીનાના રૂ. ૬ાાા તો ૫ દિવસનુ શું ?
૨૨૬) રૂ. ૨૬ા મહીનો ૧૦ દિવસનું શું ?
૨૨૭) રૂ. ૧) નું ૧ાા શેર તો રૂ. ૦)=નું કેટલું આવે ?
૨૨૮) રૂ. ૧) નું ૧ાા શેર તો ૭ાા રૂપીઆભારનું શું ?
૨૨૯) રૂ. ૩૧ાાા= ગાલ્રી તો કળશીનું શું ?
૨૩૦) એક પૈસાની ૨ સ્ટીલ મળે તો રૂ. ૫)માં કેટલી સ્ટીલ આવે?
૨૩૧) રૂ. ૪૬ાા- વીંધુ તો રૂ. ૧૮ાા=નું કેટલું આવે ?
૨૩૨) રૂ. ૧ાા≡ાના ૨૫ નંગ તો કોડીનું શું ?
૨૩૩) રૂ. ૩ાા ગજ તો ૩ાા ગજ ૩ તસુનું શું ?
૨૩૪) રૂ. ૨૫ાા ભાર તો ૭ મણુ ૫ શેરનું શું ?
૨૩૫) રૂ. ૩૧ાાા= મહીનો તો રૂ. ૬ા=માં કેટલા દિવસ ?
૨૩૬) રૂ. ૨૩ાા હજાર તો ૨૩૫૦૦ નંગનું શું ?
૨૩૭) રૂ. ૦)=ના ૨૦ નંગ તો ૨૫૦૦ નંગનું શું ?
૨૩૮) રૂ. ૧૬)ના ૨ હજાર તો રૂ. ૦ાાના કેટલાં નંગ ?
૨૩૯) પાઇના ૨ાા નંગ પડે એ હજારનું શું ?
૨૪૦) હજારના રૂ. ૩૭ાા તો રૂ. ૦)≡ ના કેટલાં નંગ ?
૨૪૧) રૂ. ૧ાા- ના ૧૨૫ નંગ તો સેંકડાનું શું ?

૨૪૨) ૩ શેરનો રૂ. ૦)—ાા તો ૧ાા કળશીનું શું ?
૨૪૩) રૂ. ૨૫ાા= ગજ તો ૮ તસુનું શું ?
૨૪૪) ૪૫ નંગના રૂ. ૧)= તો સેંકડાનું શું ?
૨૪૫) રૂ. ૧ાા— સેંકડો તો રૂ. ૧) ૦ા ના કેટલાં નંગ ?
૨૪૬) રૂ. ૨ાા સેંકડો તો રૂ. ૧ાા ના કેટલા નંગ ?
૨૪૭) ૦ાા શેરના રૂ. ૦)≡ાાા તો રૂ. ૭૫ નું કેટલું ?
૨૪૮) રૂ. ૧ા—ા ના ૮૫ નંગ તો સેંકડાનું શું ?
૨૪૯) ૬૦ નંગનો રૂ. ૧ાા તો સેંકડાનું શું ?
૨૫૦) રૂ. ૧ા=ાા ના ૪૫ નંગ તો હજારનું શું ?
૨૫૧) પાઇનું ૨ાા શેર તો ૦ાા ગાલ્લી ૫ મણનું શું ?
૨૫૨) રૂ. ૦ાા≡ાના ૧૨૦ નંગ તો ૪ નંગનું શું ?
૨૫૩) ૧ા ગજના રૂ. ૦)≡ાાા તો રૂ. ૨ા—ાાનું કેટલું આવે ?
૨૫૪) રૂ. ૫ા કોડી તો હજારનું શું ?
૨૫૫) રૂ. ૨૪ ખાંડી તો ૧ાાા મણ ૫ શેરનું શું ?
૨૫૬) રૂ. ૦)૦ાાા નું શેર તો ગાલ્લીનું શું ?
૨૫૭) ૫ દિવસના રૂ. ૦ા≡ાા તો ૨ મહીના ૨ દિવસનું શું ?
૨૫૮) રૂ. ૦ા—નું ૬ા શેર તો ૧ાા મણનું ?
૨૫૯) રૂ. ૦)=ાા વ્યાજ મેળવવા રૂ. ૧૦૦) રોકવા તો રૂ. ૫૦) વ્યાજ મેળવવા શું રોકવું ?
૨૬૦) એક રૂપીએ ૫ પાઇ કર ભરવો પડે તો રૂ. ૭ાા કર કેટલાની આવક હોય તો ભરવો પડે ?
૨૬૧) રૂ. ૩ા= મણ દૂધ મળે તો ૧ાા મણ ૫ શેરનું શું ?
૨૬૨) ખાંડ રૂ. ૦)≡ાા શેર મળે છે તો રૂ. ૩ા≡ાામાં કેટલી આવશે?

૨૬૩) એક રૂપીએ રૂ. ૦)૦। કર ભરવો પડે છે તો એ લેખે મારે રૂ. ૨૦।।। કર ભરવો પડે છે ત્યારે મારી ચોકખી આવક કેટલી?

૨૬૪) રૂ. ૨૧। ખાંડી તો ૨૫ શેરનું શું ?

૨૬૫) એકરના રૂ. ૨૪૫ તો ૧। ગુંઠાનું શું ?

૨૬૬) ૧૦૦ નાળિએરના રૂ. ૯।≈ તો રૂ. ૨।–।નાં કેટલાં ?

૨૬૭) રૂ. ૧૧। કોથળો તો ૬। શેરનું શું ?

૨૬૮) રૂ. ૧૩૬) ભાર તો ૦।। મણનું શું ?

૨૬૯) ૫ ટકા લેખે રૂ. ૩૨૦)નું દોઢ વર્ષનું વ્યાજ શું ?

૨૭૦) રૂ. ૨।માં ૧। ગુંઠો જમીન ખેડાય તો એકરનું શું ?

૨૭૧) ૬। નંગના રૂ. ૦।।≈ તો સેંકડાનું શું ?

૨૭૨) રૂ. ૦।≈નું ૭।। શેર તો કોથળાનું શું ?

૨૭૩) ૧।। મણના રૂ. ૨। તો ૨ ભારનું શું ?

૨૭૪) રૂ. ૨।–।નું ૧। ગજ તો ૨ ગજનું શું ?

૨૭૫) ૫ શેરના રૂ. ૦)≈ તો બેડીઆનું શું ?

૨૭૬) રૂ. ૦)≡નું ૨।। શેર તો કળશીનું શું ?

૨૭૭) રૂ. ૦।નું ૫ શેર તો બેડીઆનો ભાવ શો ?

૨૭૮) ૨।। શેરનો રૂ. ૦)–। તો કળશીનું શું ?

૨૭૯) રૂ. ૨૩।।। બેડીઉં તો ૧૫ શેરનું શું ?

૨૮૦) રૂ. ૧)–।।નું ૭।। શેર તો રૂ. ૭૦)નું કેટલું ?

૨૮૧) ૨।। શેરના ૩।। પૈસા તો ૧૬ મણનું શું ?

૨૮૨) ૩ પૈસાનું ૧।। શેર તો રૂ. ૧।નું કેટલું ?

૨૮૩) ૫ શેરની ૯ પાઈ તો ૨ કળશીનું શું ?

૨૮૪) ૧। શેરના ૩।। પસા તો ૮ મણનું શું ?

૨૮૫) ટીપરીની ૨ પાઇ તો ફરાનું શું ?

૨૮૬) એકરના રૂ. ૨૫૬) તો ૨॥ ચોરસ આનાનું શું ?
૨૮૭) રૂ. ૨૪ ફરો તો ૩ શેર ૧ ટીપરીનું શું ?
૨૮૮) એક આનાનું ૧૫ શેર તો ૧॥ ગાલ્લી ૩ મણનું શું ?
૨૮૯) રૂ. ૭૨) ભાર તો રૂ ૦।૦॥નું કેટલું આવે ?
૨૯૦) ૪૨, ૪૪, ૪૮, ૫૦ સાડા તોલે ૩૨ મણ પાકાના કાચા મણ કેટલા ?
૨૯૧) રૂ. ૩૭॥ ખાંડી તો શેર ૩)=નું શું ?
૨૯૨) ૭॥ પેન્સનું ૨૨॥ ગ્રેન તો ૧ ટ્રોય પૌંડનું શું ?
૨૯૩) રૂ. ૨૭॥ ફરો તો ૦। શેરનું શું ?
૨૯૪) રૂ. ૦)−નું ૦। શેર તો ફરાનું શું ?
૨૯૫) રૂ. ૯૦) ભાર તો ૪ શેરનું શું ?
૨૯૬) રૂ. ૭૬॥=॥ ગાલ્લી તો ૫ શેરનું શું ?
૨૯૭) ૨ પૈસાના ૪ તાવ તો રૂ. ૭॥ના કેટલા ?
૨૯૮) ૫ શેરના ૩ પૈસા તો ગાલ્લીનું શું ?
૨૯૯) રૂ. ૦।≡નું ૫ શેર તો ૧॥ ખાંડીનું શું ?
૩૦૦) ૨ પાઇનું ૫ શેર તો ગાલ્લીનું શું ?
૩૦૧) રૂ. ૩॥ રીમ તો ૨॥ રીમ ૨ તાવનું શું ?
૩૦૨) રૂ. ૦)≡॥નું ૫ શેર તો ૧। કળશી ૨॥ મણનું શું ?
૩૦૩) ૨૪ શેર પાકાના ૪૨, ૪૪, ૪૫, ૪૮, અને સાડા તોલે કાચા શેર કેટલા ?
૩૦૪) ૧ આનાનું ૩ શેર તો ૪॥ માણીનું શું ?
૩૦૫) રૂ. ૫૨॥ ગાલ્લી તો ૫ શેરનું શું ?
૩૦૬) રૂ. ૪૫નું વર્ષ તો ૧॥ માસ ૧॥ દિવસનું શું ?

૩૦૭) મણે ૨, ૨।, ૨॥, ૩, ૩।, અને ૪ શેર બારદાન કાપતાં ૨૪ મણનું બાકી કેટલું તોલ રહેશે ?

૩૦૮) ૫ શેરની ૨ પાઇ તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?

૩૦૯) રૂ. ૪૫) ભાર તો ૪ શેરનું શું ?

૩૧૦) ભારના રૂ. ૩૭॥ તો રૂ. ૦॥≈નું કેટલું ?

૩૧૧) ૨॥ શેરના રૂ. ૯)- તો રૂ. ૨।૦નું કેટલું ?

૩૧૨) રીમના રૂ. ૫) તો તાવનું શું ?

૩૧૩) ૫ શેરના રૂ. ૦।≈ તો ગાલ્લીનું શું ?

૩૧૪) રૂ. ૨૭॥≈ ગાલ્લી તો ૨॥ મણનું શું ?

૩૧૫) ૪૨ તોલે ૨૧ મણનું, ૪૪ તો ૫૫ મણનું, ૪૫ તોલે ૬૭॥ મણનું, ૪૮ તોલે ૮૪ મણનું અને ૬૦ તોલે ૬૫ મણ કાચાનું પાકું કેટલું ?

૩૧૬) રૂ. ૬। સેંકડો તો ૧૦ નંગનું શું ?

૩૧૭) ૭॥ પૌંડમાં એક પૌંડ આવે તો ૧ પેનાવેટનુ શું બેસે ?

૩૧૮) રૂ. ૭॥ રીમ તો ૨ તાવનું શું ?

૩૧૯) રૂ. ૧)ના ૨ રીમ તો ૧। ધાનું શું ?

૩૨૦) રૂ. ૭॥ મણ તો શેર ૦)≈નું શું ?

૩૨૧) ૨ અધોળના રૂ. ૦)≡॥ તો મણનું શું ?

૩૨૨) ૭ આનાનું ૨॥ શેર તો ખાંડીનું શું ?

૩૨૩) ૧ શેરનો રૂ. ૦)૦॥ તો કળશીનું શું ?

૩૨૪) ૩ શેરના રૂ. ૦।૦॥ તો ભારનું શું ?

૩૨૫) નવટાંકના ૪ પૈસા તો મણનું શું ?

૩૨૬) ૦॥ પાશેરની ૧ પાઇ તો પા શેરનું શું ?

૩૨૭) રૂ. ૦)≡નું નવટાંક તો મણનું શું ?

૩૨૮) રૂ. ૨૫) મણ તો રૂ. ૦ાાનું કેટલું આવે?
૩૨૯) રૂ. ૦)૦ાાનું અધોળ તો અધમણનું શું આપવું?
૩૩૦) રૂ. ૧૫)નું ૦ા મણ તો ૨ા રૂપીઆભારનું શું?
૩૩૧) રૂ. ૦)નું શેર આવે તો રૂ. ૨૫)માં કેટલું આવે?
૩૩૨) પૈસાનું નવટાંક તો મણનું શું?
૩૩૩) રૂ. ૩ાા સેંકડો તો હજારનું શું
૩૩૪) ૧ા શેરનો રૂ. ૦)૦ાા તો ૦ા ખાંડીનું શું?
૩૩૫) રૂ. ૦ાા૦ાની ૧૦૦ પેન તો ૧૦ પેનનું શું?
૩૩૬) રૂ. ૧ાનું શેર તો રૂ. ૦)નું કેટલું?
૩૩૭) રૂ. ૧ાાના ૧૦૦ કેળાં મળે તો ૨૩૦ કેળાંનું શું?
૩૩૮) રૂ. ૬પાા ગાલ્લી તો ૪ાા મણનું શું?
૩૩૯) સેંકડાના રૂ. ૩) તો રૂ. ૧ાાનાં કેટલાં નગ?
૩૪૦) ૮૦ નંગના રૂ. ૩ાા તો સેકડાનું શું?
૩૪૧) એક ટોપીના રૂ. ૦ાા પડે તો રૂ. ૬ામાં કેટલી ટોપીઓ આવે?
૩૪૨) ૧ાા શેરનો રૂ. ૦) તો રૂ. ૨ાનું કેટલું?
૩૪૩) શેર ૩)નો એક આનો તો ખાંડીનું શું?
૩૪૪) રૂ. ૩૬ાા માણી તો શેરનું શું?
૩૪૫) ૧ાા દિવસના રૂ. ૦)ાા તો વર્ષનું શું?
૩૪૬) ૫ શેરનો રૂ. ૦) તો રૂ. ૧ાા નું કેટલું?
૩૪૭) ૧ાા શેર દૂધનો રૂ. ૦) તો રૂ. ૩૦) કેટલું?
૩૪૮) ૮ મણના રૂ. ૨૫) તો ૧ શેરનું શું?
૩૪૯) ગાલ્લીના રૂ. ૪૦) તો રૂ. ૦)માં કેટલું આવે?
૩૫૦) રૂ. ૨૮) મહીનો તો ૨ા મહીના ૧૦ દિવસનું શું?
૩૫૧) રીમ કાગળના રૂ. ૩ાાા પડે તો ડીનું શું?

સૂચના—વ્યવહારમાં લાગુ પાડી હિસાબ મંગાવવા.

"ડિકટેશન શિક્ષક"

ભાગ ૧ થી ૫ જેમાંઃ—

૧] પાઠવાર અઘરા શબ્દો.

૨] જોડણીના એકજ સરખા નિયમવાળા શબ્દો.

૩] કઠિન મળતા શબ્દોની તારવણી.

૪] જોડાક્ષર ૫] મળતા જોડાક્ષર

૬] પરીક્ષાના ડિકટેશનમાં આવનાર શબ્દો.

ભા. ૧. બાળપોથી તથા પહેલી ચોપડીનો	બે આના
ભા. ૨. બીજી ચોપડીનો	બે આના
ભા. ૩. ત્રીજી ચોપડીનો	બે આના
ભા. ૪. ચોથી ચોપડીનો	અઢી આના
ભા. ૫. પાંચમી ચોપડીનો	અઢી આના

મુખગણિત શિક્ષક ભા. ૧ થી ૬.

બાળવર્ગનો રૂ. ૦-૧-૦	ત્રીજા ધો. નો. રૂ ૦-૧-૯
પહેલા ધો. નો રૂ. ૦-૧-૩	ચોથા ધો. નો. રૂ. ૦-૩-૦
બીજા ધો. નો રૂ. ૦-૧-૬	પાંચમા ધો. નો. રૂ. ૦-૨-૬

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા બે આના

સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક બે આના.

કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શા[illegible]-[illegible]-સુરત.